

۱۹۲۸ معارف بودجه‌سی

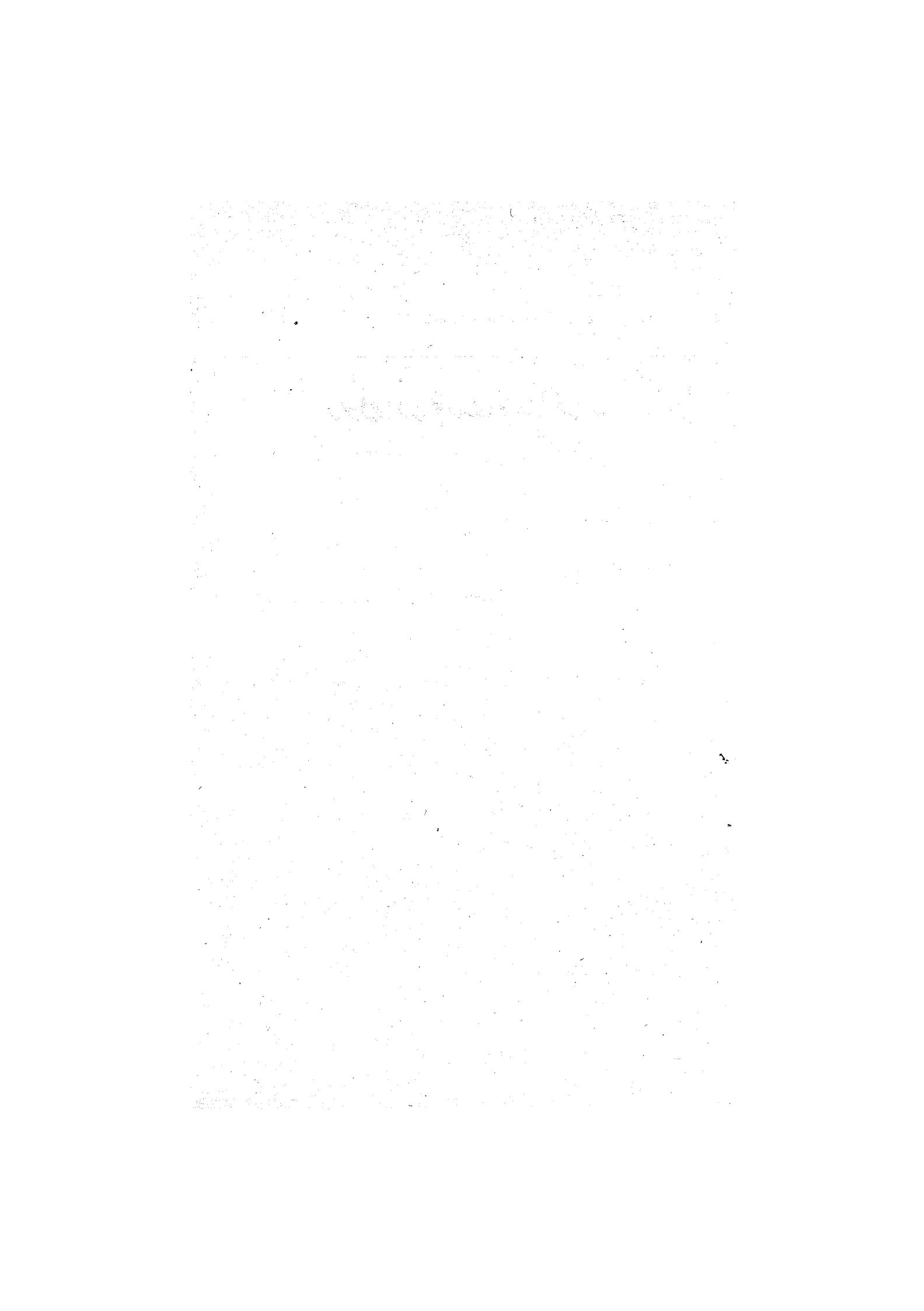
حصنه

بیوک صلت مجلسنده مذاکرات



استانبول — دولت مطبعه سی

۱۹۲۸



آلمش اوچونجى انقاد ۲۴ نيسان ۱۹۲۸ جۇما بەرۋەسى

بىكىيەتلىق

آپىلخە ساغى

دقىقە ساعت

۱۴ ۲۰

[رئىس - كاظم باشا]

كاتىلر : روشن اشرف بىك (آفيون قره حصارى) ، اسحق رأفت بىك (دياربكر)

معارف و ئالىي بودجهسى

رئىس - أفنديم ئىدەلەيە و كىلى بىك ، مجلسىدە حاضر بولۇنادىغىندىن عدىلە بودجهسى
تعليق ايديبورز .
معارف و ئالىي بودجهسىنىڭ مذاكىرىسىنىڭ باشلىبورز .

معارف و كىلى مصطفى نجاتى بىك (ازمير) - محترم افنديلر ؛ هيئەت عاليە كىزك تدقىق
و تصوينە عرض اولانان ۱۹۲۸ سىنەسى معارف بودجهسى حىقىنە اىضاحات ويرمەدىن
مارفۇزك و ضعىيت عمومىيەسى و معارف و كائىنە تىخىيل ايديلەن و ئۆزىنەنىڭ نەصورتىلە ئاپارىدىكىنى
هيئەت عاليە كىزە و ملتە عرض ايلەمك اىسترم .

افندىلر ، بىر مؤسىسەنىڭ حال حاضردىكى و ضعىيتى بىتون تقرىياتىلە يىعنى كىفىت و كىت
اعتبارىلە كوشىزە سىلەك اىچون چىمەن سەھىلرە مقايىسە ايمك جىبورىتى واردە . آتىق بۇ
صورتىلەدركە و ضعىيت و ضوخىلە عرض ايديلە سىلەر . حضور عالىلرنىدە بۇ مقايىسە يىياپار كىن
و ئۆزىنەنىڭ يايپىلە يىغىنە و جدان انتراھىي اىچىندە قالىغ بولۇنۇرۇم . نظرلر كىز اوكتىنە بۇ حسابات
تىخىيل ايتدىكى زمان جەھورىتىك معارف ساھەسىنە مەلکىتى مسعود بىرانكىشافە مظھر ايتدىكىنى
ايمپراطورلىق حكومتلىرىنىڭ اھالىلىنى تلافى ايمك خصوصىنەكى غېرىتى كورە جىك و دىكىر
جەھتنەن ملتمىزك معنوى انكشافى خصوصىنە استقبالە امنىتىلە باقماز مەكىن اولا جىدر .

اينديل ؟ ده موقرات اولان هر دولت ايجون لک اساسلى وظيفه هيچ شبې يوق كه هرو طنداش ايجون لازمكhan اصغرى تريه ومعلوماتي تامين الـهـيـجـكـ اـيلـكـ تحـصـيلـ أـكـفـيـهـ بـرـزـمانـدـهـ تـعـيمـ اـيـكـدرـ .ـ مـعـارـفـ وـكـاتـسـكـزـ ،ـ بـوـغـايـهـ يـهـ اـمـكـانـ صـرـتـهـ سـنـدـهـ سـرـعـتـهـ وـارـمنـىـ ،ـ مـسـاعـيـسـنـهـ اـيـلـكـ هـدـفـ اوـلـهـ رـقـ تـشـيـتـ اـيـتـىـ .ـ حـالـبـوـكـ اـيـمـپـاطـورـلـقـ ،ـ دـوـلـتـ اـيـجـونـ اـلـحـيـاتـ بـرـغـايـهـ اوـلـانـ بـوـ وـظـيـفـيـ اـهـالـ اـيـتـشـيـدـىـ .ـ بـوـاهـالـىـ سـرـعـتـهـ تـلـافـ اـيـكـ اـيـجـونـ جـهـوـرـيـتـ حـكـومـتـيـ وـخـتـرـمـ سـلـفـرـمـ اـعـظـمـيـ مـسـاعـيـ صـرـفـ اـيـشـلـرـ اـيـلـكـ تـدـرـيـسـاتـ سـاـحـهـ سـنـدـهـ بـوـيـوـكـ تـرـ انـكـشـافـ تـأـمـيـنـهـ موـقـعـ اوـلـشـلـدـرـ .ـ

وـجـدانـ عـالـيـلـنـدـهـ اـنـشـرـاحـ تـولـيدـ اـيـدـهـيـامـكـ اـيـجـونـ مـسـاعـدـهـ كـزـلـهـ بـوـانـكـشـافـ تـشـيـتـ اـيـدـىـ رـقـلـرـىـ عـرـضـ اـيـدـهـيـمـ .ـ اـيـلـكـ جـهـوـرـيـتـ سـنـهـ سـنـدـهـ يـعـنـىـ ١٩٢٣ـ ٢٤ـ سـنـهـ سـنـدـهـ بـالـعـمـومـ رـسـمـىـ اـيـلـكـ مـكـتـبـلـرـ مـنـدـهـ طـلـبـهـ يـكـوـنـىـ ٣٣٧ـ ٦١٨ـ اـيـدـىـ .ـ بـوـ سـنـهـ يـعـنـىـ ١٩٢٧ـ ١٩٢٨ـ دـرـسـ سـنـهـ سـنـدـهـ بـوـ رـقـ ٤٢٣ـ ٢٩٣ـ بـالـغـ اوـلـشـلـدـرـ .ـ يـعـنـىـ درـتـ سـنـهـ اوـلـهـ نـسـبـتـهـ اـيـلـكـ مـكـتـبـ طـلـبـهـ مـنـ % ٢٦ـ نـسـبـتـنـدـهـ آـرـمـشـ بـوـنـفـدـهـ دـرـ .ـ سـنـهـ سـنـدـهـ رـسـمـىـ اـيـلـكـ مـكـتـبـلـيـزـكـ عـدـدـىـ (ـ ٤٧٧ـ ٠ـ)ـ اـيـدـىـ .ـ بـوـ سـنـهـ يـعـنـىـ ١٩٢٧ـ ١٩٢٨ـ سـنـهـ مـىـ (ـ ٦٠ـ ٦٠ـ)ـ وـارـمـشـلـدـرـ .ـ آـرـادـهـ كـىـ فـرـقـ تـشـكـيلـ اـيـدـنـ ١٢٩ـ ٠ـ مـكـتـبـ استـصـغارـ اوـلـوـنـامـيـهـ جـقـ بـرـ فـعـاـيـتـكـ شـاهـدـيـدـرـ .ـ بـرـطـرـفـدـنـ دـهـ درـتـ سـنـهـ اـيـجـينـدـهـ مـلـتـمـزـ مـلـكـتـهـ ١١٧ـ ٩ـ مـكـتـبـ اـنـشـاـوـتـعـمـيرـ اـيـدـرـكـ هـدـيـهـ اـيـتـشـلـدـرـ .ـ طـلـبـهـ وـمـكـتـبـ وـضـعـيـتـيـ بـوـصـورـتـهـ تـوـضـيـحـ اـيـدـكـدنـ صـوـكـراـ مـلـكـتـمـزـكـ فـداـكـارـ وـفـعـالـعـضـولـرـ اوـلـانـ اـيـلـكـ مـكـتـبـ مـعـلـمـرـيـنـكـ وـضـعـيـتـيـهـ اـيـضاـحـ اـيـدـهـيـمـ .ـ

اـيـمـپـاطـورـلـقـ دـورـيـنـكـ دـاـئـماـ اـهـالـ اـيـتـيـكـ كـنجـ مـعـلـمـ اـرـدوـسـيـ جـهـوـرـيـتـكـ تـشـكـلـنـدـنـ صـوـكـراـ حـيـاتـ اـجـتـمـاعـيـهـ مـنـدـهـ كـىـ مـوـقـعـ طـبـيعـيـسـيـ اـخـذـيـتـشـ بـولـونـقـدـهـ دـرـ .ـ مـجـلـسـ عـالـيـكـزـكـ قـبـولـ اـيـتـيـكـ قـاـنـونـلـهـ مـعـلـمـلـكـ بـرـمـسـلـكـ حـالـهـ كـلـشـ وـمـعـلـمـلـيـزـكـ رـفـاهـهـ مـعـطـوفـ قـرـارـلـرـكـ مـعـلـمـلـرـ مـنـكـ مـعـنـوـيـ تـسـانـدـيـخـ تـامـيـنـ خـصـوـصـنـدـهـ جـهـوـرـيـتـ حـكـومـتـكـ آـلـدـيـنـيـ تـدـيـرـلـ سـاـيـهـ سـنـدـهـ دـرـكـ اـيـلـكـ مـكـتـبـ مـعـلـمـلـكـ كـوـكـسـمـزـ قـابـارـدـاجـقـ بـرـ شـكـاـدـهـ تـضـوـ اـيـتـشـلـدـرـ .ـ

آـرـقـدـاـشـلـرـ ؟ـ بـوـاجـرـآـتـكـزـلـهـ اـفـيـخـارـ اـيـدـهـيـلـيـزـكـزـ .ـ تـورـكـيـهـ مـعـارـفـ وـكـيلـ صـفـقـيـلـهـ حـضـورـ عـالـيـكـزـدـهـ وـملـتـ مـواـجهـهـ سـنـدـهـ چـوـجوـقـلـرـمـزـيـ بـوـكـنجـ وـكـزـيـدـهـ مـعـلـمـ آـرـقـدـاـشـلـرـيـزـهـ اـمـنـيـتـهـ تـوـدـيـعـ اـيـدـهـيـلـهـ جـكـمـزـيـ عـرـضـ اـيـدـرـمـ .ـ

اـنـقـدـيـلـرـ ،ـ بـوـنـظـرـهـ قـارـشـوـسـنـدـهـ روـحـلـيـكـزـدـهـ حـاـصـلـ اوـلـانـ اـمـيـدـ وـاـنـشـرـاـحـىـ سـوـنـدـرـمـهـمـكـ

ایسترم فقط در عهده ایتدیکم ملت وظیفه سنک بکا امن ایتدیکی بر حقیقتی ده حضور عالیلرند.
سویلهمک لزومنی دویسیورم .

آرقداشلر ؟ بو مسعود انکشافه رغماً واراجفمز هدف او زاده در . تحصیل چاغنده
بولونوب ده او قودامدیغمز و کنندیلریخ او قوتدرمق ایچون هر کون یاقانزه آصیلان جو جوقلرک
عددی یوقاریده او قوتا بیلدیکمزی عرض ایتدیکم مقداردن جوق فضله در . تورکه
جمهوری حکومتی هر کویده برمعلم بولوندیرنجه یه قدار بو هدف اوزاق طایا حق و مطلق بو
هدفه واصل اولق ایچون چالیشا جقدر . بر کون بویوک ملت مجلسی قارشو سنده هرهانکی
بر معارف و کیلی مجبوری تحصیل چاغنده بولنان چو جوقلر مزک هیسني او قو تهده اولدینی
و هر کویده مکتب و معلم بولندیغنى سویلهمک بختیار لغنه قاووشورسه او زمان جمهوریت ایلک
تحصیلده چیزمش اولدینی هدفه وار مش اوله جقدر . بن، بو بختیار خلفی شیمیدیدن کوزلر مک
قارشو سنده کوریسیورم . اونک مرثی و مسعود بختیار لغنى مشاهده ایدنیسیورم . یعنی افندیلر
بو هدف اوزاق کورمیورم . چونکه : تورک کویلوسی و تورک خلقی او قادار دیرلش وا قادر
آیاقلانمشدرا که اونک حیات ایستین، اونک او قوم ایستین چو جوغنی بر آن اول او قو تهدن
هیچ بر حکومت، هیچ بر معارف و کیلی قاچینا مایا جقدر . بو، او بله بر ملت فرضی او مشدرا که
او فرضی ایها ایتمکدن استنکاف قابل او لاما مایا جقدر . اونک ایچون بوراده تکرار جمهوری
واونک فرضیه او زون مسافلری یاقین زمانده قطع ایدن ملتی و جمهوریتک محترم و عزیز
با نیسی و پانیلری خرمته بوملت کر سیستمن سلاملار و بونی قدسی برو طیفه ایها ایدر جه سنه
خشوع ایله تأیید ایله درم (براوو سسلی) .

انقلاب بیان، بر جوق اسکی مؤسسه و عنده لردن صیریق جهديي کوسنده ملتمزی
آز زمانده بو غاییه ایدر هجک ایلک شرط، مسلکی معلوماتله مجهز معلم یتشدیر مکدر .
آلدینغز تدبیرلره بوضعيت تنظيم ایدلش واعظی اون سنه ایچنده تحصیل چاغنده بولنان
تورک چو جوقلری او قوداجق معلم لریزی یاشدیر مک امکانی احضار ایدلشدرا . صراسی
کلنجه بوندیرلری عرض ایده جکم . بالکن ۱۹۲۴ سنه سند ۲۸۲۶ معلم مکتبی ماذونی
معلمه مالک اولان معارف تشکیلا تزک بونه ۴۸۵۴ معلم مکتبی ماذونی معلمی بولوندیغنى
عرض ایمسکه درت سنه ایچنده قطع ایدلین مسافه ی پیش اطلاع نکزه وضع ایمشن او لیورم .
آرقداشلر ؟ بو شکله مسلکی معلوماتله مجهز معلم مکتبی ماذونی معلم لر من یتیشنجه یه
قادار آلمیزده بولنان عناصر دن استفاده ایمک و بر آن اول داها فضله معلم قازانق ایچون

آلدیغمرز تدبیرلری ده ایضاح ایدهيم . موجود معلمیریمزك مسلکي معلوماتلرینى تقویه ایچون
«(۱۱) يerde قورسلر آجدق . دیکر جهتىن ايلك تدریسات پروغرامنىڭ استەدەف ایتدىكى
غاپىيى استىحصال ایچون (۲۴) قورس آجدق و (۳۱۵۶) معلمى بوقورسلرده اوقوتدق
و بونلاره ئازىدە كى عناصرى معاً مىسىز معلومات نىظەن تېھيز ايتىك . دیکر طرفىن
ايلك مكتب معلمىرىنى دادما تەقىش ايدن و اوئلرە مسلکى حىاتىدە رەھىر اولان ايلك
تدریسات مەفتىشلەكىنى بىر مسلكى مخصوص حالە قاب ايدەرك كندىلەرنىڭ حقىق بىر سىرەت
اولملىرىنى تامىن ایچون بىزى سىواسىھ دىكىرى آقرەددە اولق اوزىزه اىكى ايلك تدریسات
مفتىشى قورسى آجدق . و ۱۷۷ آرقاداتى ایچاب ايدن شىكلەدە تېھيز ايتىك . و بونلارى
و ظيفەلرى باشنى كوندرىكىن صوڭرا دادما مراقبە ايتىك و اھلىتى بىلگىلى استادىلەر ئىزك ،
مىسىزلىرىنىڭ ائرلىرىنى ، بونلاره رەھىر اولەجق بىر شىكلەدە تنظىم و طبىع اىتدىرەرك كوندرىك .
مكتبلىرىمىزى تەقىش ايدن تعلم و تربىيە اخضاسىيەمەقلىش عمومىلەرك راپورلىرىنى نظرآ بىر آلدېقىز
تىدېيرەرك بىزى هدفە دوغىرى ياقلاشىرىدىغى كوردك . و ظيفەلرى هەنەنلىك بىرچوچۇق ياباسى ،
ھىئت عالىيە كىزدىن هەنەنلىك بىر آرفداش ايلك مكتبلىرىمىزى زىارت ايدەرك بۇ وضعىيە فەلا ده
كۈرۈر و تدریسات ساھىسىنە اصول اعتبارىلە حاصل اولان تكاملى مشاھىدە ايدىلر .

آرقاداشلار ؟ تحصىلەك كىفيت اعتبارىلە تكاملى آنجىق مشاھىدەلر لە تائىد اىدە بىلەر . كچىن
سەنە تعلم و تربىيە ھىئىتىجە يايىلان و الىم تطبيق ايدىلەكىم بولۇنان ايلك مكتب پروغراملىرىنىڭ
تطبىقاتىدە كى نتائىج مسعودە و عملىيەسىن بالفعل مشاھىدە اىتدىكىمزى دە عرض ايدر و بورادە
و ظيفەلرىنى بويوك بىرذوق معنوى ایچىنە فراغت و فداكارلارلە يايىلان ايلك مكتب معلمىرىنى
و مەفتىشلەنى حىرتالىم ياد اىتكى بىر وظيفە عدد ايلرم (آلدىشلر) .

ايلك مكتبىلە خصوصى تەخىصىاتىك بىوكا ئايد اوغان و يە كۈلەك احتىاجە جواب و بىرە
بىلە جىك بىر حالە افراغى خصوصىنە بوسنە ئەرەنە ئەلنى لازم كان جوق اساسلى تىدېيرلى
ھىئت عالىيە كىزە عرض اىدە بىلە جىكى اميد اىدېيۈرم .

آرقاداشلار ؟ ايلك مكتب معلمىرىمىزك اىفا اىتكىدە اولدېيى وظيفەنى تىامىيە احاطە
ايدە بىلەك ایچون بىر آزىدە خلق مكتبلىرىمىزدىن و خلق قۇفرانىسلەرىزدىن بىح اىدەيم .
معلمىرىمىز كوندووزلىرى و ظيفەلرىنى اىها اىتىدكىن صوڭرا كىچەلردى دە او قومق يازمۇق
بىلەمەين و تحصىل چاغنى كېرىملىش اوغان خلقىك اوقدۇلما سىلەتۆزىيەت ايدىلەشىدەر . بۇ خصوصى
اچون بودجە منزە ۱۲۰۰۰ لىرا تەخىصىات وضع اولۇملىش وادارە خصوصىيە بودجەلەندەن

١٠٠٠٠٠ لیرا خلق مکتبلری تخصیصاتی او لهرق تأمین ایدیشدی . بوندله ١٠٠ خلق مکتبی آجیلمش و بورالرده ٤٥٠٠٠ کنج جم ایدیله بیلشدر .

افندیلر ؟ جمهوریت ، تحصیل جاغنی تکیم مش اولان و بر مسلک کیرمش بولنان بو کشجرلر کرک وطنداشلر وظیفلری خصوصنده کی نهضان معلوماتلریخ و کرک کیردکری مسلکلر ایچون لازمکلن او قوما ، یازما و حساب بیلکیلریخ تأمین مقصديله آلمدینی بو تدبیرلرده ده موفق اولیشدیر عد ایدیله بیلر .

کیجه مکتبنده او قوادامدقنلریزی قونفرانسلره طوپلایارق وطنی وملی وظیفه‌لرینک تلقیننه جالیشلمش و بوصورتله کنج معلم اردوسی آجدینی سفر برلکده کندیسنه اعظیمی موقفیت تأمین ایتشدر . کله جک سنه بو خلق در سیخانه‌لرینک توسيی ایچون تدبیرلر آلتاش وبو خصوصنده لازمکلن دیر کتیفلر معارف امینلریزه ویرلش واداره خصوصیه بودجه‌لری او کاکوره تنظیم ایتدیرلشدر . بو او کنزردکی سنه ظرفنده خلق مکتبلری ایچون آیریجنه کتابلر و مجموعه‌لرده نشر ایده جگنر .

آرقداشسلر ؛ ایلک مکتب معلم‌لرینک وایلک مکتبلرک وضعیتلریخ عرض ایدرگن شبهه سز خاطره کنرده قالان برمیشلدن بحث ایلک محبوریتني دویبورون . اووه و قتله هیمزک قلب‌لرینی تأثر ایچنده بر اقان دارالایتمام‌لردر . جمهوریت حکومتی بوئیتم یاورولریخ بوشیدزاده‌لره مأوى اولان مکتبلری تنظیم ایتشدر . آرتیق‌یتیم اوی قلاماش ، دارالایتمام شهر یائی مکتبلری حالنه قلب ایدلش و بوراده او قوبان و بیسله‌لن چو جوقلریزک بابالغنى ملت در عهده ایتشدر (آقیشلر) .

دارالایتمام ، شهر یائی مکتبی حالنه قلب ایدلکدن صوکرا ایچنده کوربوزه زنده و بابستنک ملت اولدیغى آ کلایان اصل شهیدزاده‌لرک مقری اولیشدیر . صوك استانبول سیاحتمند بومکتبلرک برایکی دانه‌سنى زیارت ایتم . تأمین ایدرم که ؟ حیاتنده بابا و آنتیه مالک اولان هیچ بر جو جوق بوقا دار شفقت و محبتله بو یودیله من .

افندیلر ؟ آنه شفقتنه ملت شفقتنک فائق اولدیغى کورمکدن متولد ذوق حضور عالیکنرده عرض ایدرگن شهیدزاده‌لرک و کیمسه سز چو جوقلریزک نشئه . و محبت صاجان نظرلریخ بر آن قارشیکنرده یاشادرسه کز وظیفه منزی نه قدر شفقت وغیرتله ایها ایتدیکمزمی و بونلره باقان آرقداشلریزک نه قدار بویوک بر محبتله بو عنیز یاورولری حایه ایتدکلری تقدیر بویوروزسکنر (آقیشلر) .

افندیلر ؟ سچن سنە هيئت علیه كزك قبول بويوردىنى بر تخصيصات الله آچىلان (پره وانتور يوم) تصور ايتدىكىز شكلده اي fasisele موظف اولدىني ايشى بحق يامشدر . ۰ (۱۹۴) شهيد چوجوغرى ورم تهلكىسىن قورتارىلىشدەر . پره وانتور يورمك بو كونكىشىن فضله طلبە ومعلم قبول ايدە بىلە جىڭ شكلده توسيي ايجون لازم كان تخصيصات هيئت علیه كزك تكىيف ايدىلشىدر . يونك ماوضع لهنە صرف ايدىلە جىكتە أمين او لاپىلە سكر .

آرقداشلار ؟ يوقارىدە معلم تشكيلا تىزىن بىحث ايدە جىكمى سوپەلەمشدم . شىمىدى او وظيفەنى اىفا ايدييورم . معلوم عاليكىزدر كە ايلك تخصىصىك تىمىسى و معارف زك ترقىسى مسئلەسى معلم يقشىرىمك ايشنە مىربوطدر . او نك ايجون ايلك مكتب معلملىرىنى و اخلاقىسى متعلق اولان مسلك معلملىكى ايجون لازم كان تشكيلا تىزىن بىحث علیه كزدەن رجا ايتىش وايجاب ايدىن تخصىصاتى طلب ايلەمشدم . بو تخصىصات ايجاب وجھە صرف اولۇمۇش و آچىلماسى لازمكىن مؤسسىلر آچىلارق فعاليتە كېلىمىشدر .

افندىلر ! بو مقصىدلار ايجون بىكا حوالە ايتدىكىز خصوصاتك تىيجه لىرىنى عرض ايدە بىلەك عيئت علیه كزك قبول ايتدىكى ۱۹۲۷ سنەسى بودجەسەنە عطف نظر ايلەمكەمكىندر . بوبودجە يە نظرا آنا ، كوى ، اورتا معلم مكتىبلىرىنىڭ درحال كشادى ، و موسىقى معلم مكتىبى ايلە تربية بىنە معلم مكتىبىنگ و موجود ايلك معلم مكتىبلىزك تىزىم و تكشىف اس اولۇمۇشدى . بوبونىفە اىفا ايدىلشىدر . ۱۹۲۴ - ۱۹۲۳ سنەسىنە معلم مكتىبلىزىزدە (۴۵۲۸) طلبە موجود اىكىن ۱۹۲۸ سنەسىنە بو مقدار (۵۱۵۱) بىلغى اوالىشىدر . بوصورتە معلم نامزدى طلبە من بىر مىلى فضله تزايد ايتىشىدر . عىنى بودجە ايلە بىر مىلى تزايدى تأمين اىمك ايجون معلم مكتىبلىزىز تىزىم و تكشىف و معلملىزك درس ساعتلىرى تنسىق اولۇمۇشىدر . آرقداشلار ، بىر معلمك بىر قىصىبە ويا كويىدە ياياجنى فىكىرلە ، او قوداجنى چوجۇقلە ياياجنى تائىزىر نظر دقتە آئىرسە بو تزايدك قىيمى تقدىر بويورلۇر . بىر ئىردىن دە لىلى معلم مكتىبلىزىز يانىنە نهارى معلم مكتىبلىرى آچىلمىش و دارالشافقة كېنى تارىخى بىر مؤسسىه مندەدە آرىيىھە بىر معلم منقۇ كشاد ايتدىلشىدر . بونىن ماعدا آنان اورتا معلم مكتىبلىزك آنقرەدە آچىلمىشىدر . هر آن نظر تدقىقىزە آمادە اولان بوايىكى مكتىبلىزك ايجون بىر تىك كە علاوه اىتە يە جىكم . كوى معلم مكتىبلىرى دە بىرى قىىصرىدە دىكىرى دىكىرى دە اولىق او زىزە آچىلمىشىدر . هر اىكىسى دە تىكاملە دوغى كىتمكىدەدر . موسىقى معلم مكتىبلىزك كۆستەركىدە اولدىنى ترق و اورادە يەشىمكىدە اولان كىنجلار منك و ضعىي تقدىرلە قىد او لە جىق بىر شىكىلدەدر . تربية بىنە

معلم مکتبمزده برى قىز، دىكىرى اركك اوچرى اوزرە اينى اسوچلى متخصصلىك ادارەسىنده اوھرق وظيفەسىنى ياقىقدەدر. سخن سنه بومؤسىسىن چيقات معلملىرىزىدە وجودە كتىردىكلىرى ائرلە شايغان شىكاراندر. بومؤسىسىن مزك تكاملەن وھر ولايمىزك مىركىنە بىرتىبە بىنەنە صالونى كشادىنە لازىمكىن اھىت ويرلىش وايجاب ايدەن تىپىرلە آننىشىر. موسيقى و تربىيە بىنەنەنڭ بوعصرەد اىفا ايمكىنە اولدىيغى زول نظر دقتە آنلىرسە بومكتىبلە ويرمكىنە اولدىيغىز قىمت نظرلە كىزىدە تىبارز أيلر.

آرقداشلار؟ هيئەت عليه كۈنك قبول ايتدىكى يوزدە اونلار قانونى ايلە معلم مکتبىلەرنىڭ بنا و تأسىساتى تنظيم واكالا يادىلەشىر. بوقاونىڭ نشرىندن شىمىدى يەقادار ۳۲۰۰۰ لىرا تأمين ايدىش و بونلارە موجود معلم مکتبىلەرنى تنظيم و درس لوازماتى تدارك ايدىلكلە برابر سیواس، از مىر، آطنه معلم مکتبىلەرنە پاويسۇلر علاوه اوڭىش، آنقرە (غازى مصطفى كمال) بويوك معلم مکتبىلە موسىقى معلم مکتبىلەن بىنالىرىنىڭ انشا آتىش باشلانىشىر. اوگىزدىكى سنه ئامىن ايدەجىكمىز وارداتە كورە قانونا يائىنى درعىدە ايتدىكىممىز مؤسستانك برقىم انشا آتى دە تأمين اولنە جىقدر.

آرقداشلار، بوخوصىياتى عرض اىتىكىن صوڭرا بىر نقطەي هيئەت عليه كۈنە اپساچە كېپىلىرم. هيئەت عليه كۈنك قبول ايتدىكى قانونلارە تدرىيس و سائىطى ايلەشن و بنا و ضعىتلىرى تنظيم اولونان معلم مکتبىلەرنى دە طلبەرنىڭ ھم معلوماتى، ھم مسلكى محبت و عشقى چوقۇق قوتلەمىشىر. كىمجلەر و كالتىڭ تكىليف ايتدىكى يىزلىرە هەزەرسى اولىرسە اولىسون بويوك بىر شوق و محبتلە كىدىسۈرلەر و شعورلۇ بىر شوق و محبتلە خواجه لق و ظيفەلىنى اىفا ايدىسۈرلەر. سخن سنه وظيفەيە تعىين ايدىلەن كەنجلەرە وظيفەلىرى حىنندە كى تەخسىلىنى و رەمشىلە معروض قالوب قالىدقلىرىنى صوردم، ھېسى مەلەكتىك ھەر كوشەسىنە اعظىمى بىر عىزم ايلە چالىشدەقلەرنى كۆستەر جوابلار ويردىلر. بوتۇن بونلار معلم مکتبىلەنىڭ معنوى حىاتىندە وجودە كلىش بولنان تكاملەك ائرلەيدەر. معلم مکتبىلەرنىڭ تدرىيس جىبەسىنە كى بىقۇلىلىك انىڭشافلە برابر معلم نامن دلىمىزك رۇخىرلەنە كى ھىجان و معنوىي و مەلەكتە قارشىي اولان درىن سەرپوستىت و عشقلىنى هيئەت عليه كۈنە عرض ايدىكىن آيرىجە دۇق و جىدائى دويدىيغى دە علاوه ايلرم.

اورتا مكتىبلە ولىسە:

اىلك تەحصىلە اولدىيغى كىي اورتا تەحصىل ساحەسىنە بويوك بىر انكشاف كورمكىدە يىز.

۱۹۲۳ - ۲۶ سنهسىنە اوzman معارف و كالتى ادارەسىنە بولنان عسکرى لىسەلەر طلبەسى

چیقاریلدندن صوکرا لیسه لرمز ده ۲۶۷۷ طبله موجوددی . بوسته یعنی ۱۹۲۷ - ۲۸ درس سنه سنه ایسه بورق ۷۳۸۶ یه بالغ اولمشدر . شوحالدہ % ۱۶۰ نسبتده ، یعنی بر بحق مثلنده فضلہ بر تزايد وارد . اورتا مکتبیله کانجه ۱۹۲۳ - ۲۴ سنه سنه بومکتبیله طبله موجودی ۳۴۰۵ ایدی . بوسته یعنی ۱۹۲۷ - ۲۸ سنه سنه ایسه ۱۰,۶۳۳ اولمشدر . دیگر که بوندن درت سنه اولنه نسبتہ بومکتبیله طبله سی درت مثلنده فضلہ آزمشدر . بو فضلہ لنه رغماً اورتا مکتب ولیسه تحصیلی ایچون معارف و کالکنر درت سنه اولکی تحصیلاتندن فضلہ تحصیلات آلاماش عینی مقدارله اداره امور ایده رک بوضعيتی تأمینه چالیشمشد . طبیعیدرکه بوضعيتک تأمینی ایچون مکتبیله تکشیف ایشلش و مصلسل مزک درس ساعتلری تنظیم اولونمش ، و خلاصه : ویریلن پاره ساتیسی ساتیسیه ماوضع لهنه صرف ایدلشدر .

بورقلو ، هیئت علیه کنز نظر نده مملکتده تحصیل خصوصنده اولان انهما کی ایشات ایده جگ مسعود و شیخه لدر .

آرقداشلر ، بومکتبیله کیفیت اعتباریله ده تکمل ایده رک ایچون جهد صرف ایتمکده يز . مملکتک منور زمره سخنی یتیشدره جگ اولان بومکتبیله تدریساتک کنجلری حاده لر اوفرنده دوشونه بیله جگ و بوحاده لر مواجهه سنه نصل حرکت ایتمک لازم کله جکتی کندی کندیلرینه تعین ایده بیله جگ هزیتلر صاحی اوله رق یتیشدره مسی ایچون تدیرلر آلد . کنجلر مزک اوکاریه قونولان مسئله لری حل ایتمک ایچون کندیلر نده تحری و تدقیق اشتیاقنک اویاعنسی ، مکتبیده و خارجده حیاتک چشید چشید حاده لری مواجهه سنه بالذات تصادف ایده جکلری مسئله لری الده ایله یه جکلری و سائطله تحقیق و تجزیه یه آلیشدر لمسنی ، کندیلر نده اوقو مق ذوقنک ، تحلیل و تقید قابیلیتک انکشاferنی و پایپلان تدریساتک تورکیه محوری اطرافنده جریاتی ، عمومی و بشری مسئله لرکده تورکیه نصل علاقه دار ایتمکده اولدیفی حقنده معین و ثابت بیلکلر ایدیمه لرینی ایسته یورز . خلاصه منفصل بر تدریس اصولی یزینه فعال بر تدریس طرزی اقامه می و شخصی مساعی بی آرتیزان بواصولک قبولی و کالکنک قطعی بر تربیه و تدریس هدفیدر . مکتبیله مزک بونقطه یه دوغری کیتسی ایچون آلمزدن کان بوتون قدرتی صرف ایتمکده يز .

آنچق افندیلر ، بوعتبارله اوکره چیقال بر طاق مشکلاتده وارد . بر کره مکتبیله مزک بر قسی بنا و تدریس وسائلی اعتباریه اکماله محتاجدر . دیگر جهتند داهها قوتی لیسه

معلمی تأمین ایتمک ایچون کندیلریشک مادی وضعیتلری ترقیه ایده رک حیاتری تنظیم ایتمک مجبوریتندیز . تعلیم عناصری تقویه ایچون هر سنه اور و پایه ممکن مرتبه فضله طبله کوندریسیورز . تنسيق ایتمکده اولدیغمسز اورتا معلم مکتبی یار دیگیله اورتاومعلم مکتبیزیزک عناصر تعییمیه سنی تزیید و تقویه یه چالیشیورز ، استانبول دارالفنونشک کوندن کونه داها قوئی برطرزده یتیشدیره جکی ماؤنلریشک معلمک ساحه سندہ کی خدمتاریخی بکله یورز . افندیل ، تحصیل درجه‌لری برکادر . هر هانکی بر درجه انکشاوند محروم قالیرسه معارف حیاتنده فنا تأثیر یاپار . او نک ایچون ایلک ، اورتا و یوکسک تحصیل ببرینه حقوق حربو طدر . مضبوط وقوتلی بر صورتندی یوکسلت تحصیلی آکان ایدن آرقداشلریز مسلک حیاتزده فضله بر مقدارده موقع آلمادجیه لیسه و معلم مکتبیزیزک وضعیتی قوتله تنظیم ایدلش عد اولنه ماز . او نک ایچون یوکسک معلوماتی معلم یتیشدیرمک او زره آلدیغمسز تدبیرلری تقویه و تزیید ایدبیورز .

افندیل : کن سنه هیئت علیه کزه عرض ایدیکم و چله معارف و کالتکز مسلکی تدریساتلده او غر اشمع مجبوریتندی ایدی . مملکتک کوچوک صنایع اریانی یتیشدیرمک منور ایشجیلری ، منور صفت آداملری برا آن اول مملکتک سینه سنه آمق ایچون مسلک مکتبیزی بروغرام داخلنده در حال تنظیم و تزیید ایتمک ضرورتی واردی . بو وضعیت تنظیم ایتمک و مسلک مکتبیزی اعتباریه معاشریز کیده جکی استقامی تعین و شیت ایله مک او زره بلچیقادن کتیردیکمز متخصص پروفسور او مهربوئین مکتبیزی کزه رک مکتبیزی کوره رک راپوری ویردی . بوراپور معارف و کالی جموعه سیله نشر ایدلشدر . معارف و کالتکز بوراپوری عیناً تطبیق ایتمک و بخصوص ایچون برجوق اجنبي متخصصلر و معلمی دعوت ایمکی پره نسیب اوله رق قبول ایتمشدر . و بخصوص اصانی تأمین ایچون ده آیریجه براپاره یه احتیاج اولدیغی عرض ایده رک لازمکان تخصیصاتی طلب ایلشدر .

یاقینده هیئت علیه کزه بوكا عالم لا یکه قانونیه کله جک و معارف و کالی هر حالده بوسنه بوایشه باشلامش اولاًقدر . شیمندی یه قادر متخصصک ویردیک راپورلر داڑه سندہ آمیزده موجود اولان درت اورتا تجارت مکتبی تنظیم ایتدک . صنایع مکتبیزینه لازمکان دیره کتیفلری ویردک . کوندوزلری تجارت احیاتیه کتیره نله آفشارلری مساعد زمانلرندہ کندیلریزینه لازم کلن معلوماتی ویره جک واونلری ایشلرنده داها قوتلی برحاله کتیره جک قورسلر آجدق . بو قورسلر (۱۲) یرده دز و (۴۹۳) طبله سی وارد .

آرقداشر، سکن سنه‌ده هیئت علیه کزه عرض ایتدیکم کنی مسلک مکتبه‌ی آچق فکری تور کیده جوک اسکیدر. نوکار غماً نه تجارت، نه صنایع مکتبه‌ی مزدن ایستدیکمز قادار ثره حاصل او لاما مشدر. متخصص بونک ایچون ایکی مهم سبب درمیان ایتدی: بری آچیلان مسلک مکتبه‌ی لازمکان شرائط تأمین اولو ناما مشدر. یعنی برطریق تکنیک تحصیل پاندیرایله‌ی چک معلم یتشدیرمه‌ش دیگر جهتمن بر مسلک مکتبه‌ی ایچاب ایدن و سائط اکثراً تأمین اولو ناما مشدر.

ایکنجه‌یی، بومکتبه‌له اقتصادی محیط آراسنده هیچ بر ارتباط تأمین اولو ناما مشدرم تسلیم بويورور سکز که؛ هر هانکی بر صنعت احتیاجنی مکتب دکل، اقتصادی محیط تولید ایدر. مکتب او احتیاجی قیصه بزماده و اک ای بر طرزه‌ده تأمین ایچون جالیشیر. ما خسیده کی بتوون تشبیه‌ی عقیم برآفان بو ایکی نقطه‌ی دامنا کوز اوکنده بولوندیراراق ایشه باشلاپورز. مسلک مکتبه‌ی لازمکه ایچون آورو پله کنن سنه بر مقدار طبله کوندردک.

صنایع و تجارت مکتبه‌ی مزدن ایچون کتابلر احضار و ترجمه‌ی ایتدیر مکده بز. ایش دار الفنوی ایله پولی تکنیک تعلیمی بوسنه آقره‌ده آتفه موفق اولو رسه‌ق مجلس عالیکمز کوزله مملکتمنزدیه یکی بر آبده حیات و صنعت یاراعش او له جقدر. بو سنه ایچنده صنایع نسجیه و کسیویه مکتبه‌ی مکتبه‌ی ده متخصص‌ی هیزدیکی پلانر داڑه‌سنه انش ایتدیره جکز.

مسلکی مکتبه‌ی خصوصنده مقدرات‌ی بیویک پروفه‌سورک ید امانته تو دیع ایتمک و عیناً هیزدیکی پروغرا می تطیق ایتمکه معارف وکالی وظیفه‌سی بحق پایاچنه قالندره. حقیقتلری اولدینی کی قبول ایتمک و بیلمدیکمز مسئله‌لر او زرنده نقطه نظر طوپلامق هر ایش آدامی ایچون پره‌نسیب او لمیدر. اختصاصه قیمت و رمک و متخصص‌صلک هیزدکاری بروغرا ملری عیناً تطیق ایتمک هدفه وارمک ایچون بیوویه جکمز اک سالم یولدر. بیویله بیویورز و بیوویه جکز (براؤو سسلى، آلفنیشلر).

علم و تربیه دائره‌سی:

افندیلر، ایکی سنه اول قبول ایتدیککز معارف تشکیلاتی قانونیه وجوده کتیردیکمز تشکیلات وظیفه‌سی مدرک او لارق بتوون قوتیله صرف مسامی ایتمکده در. علم و تربیه دائزه من تربیه عمومیه مسائلی حقنده و کاشکنونک اک قوتی علمی بر استشاره هیئت او لمشدره. هیکز تسلیم ایدرسکز که معارف مسئله‌سی باشدن نهایته قادار بر علا و اختصاص مسئله سیدر.

معارفندە آتىلەجق ھەخطوە تدقىقە ، تجربىيە ، علمى تىمىزە محتاجدر . اونك اىچوندر كە
ھەنلىكى بر معارف و كىلى بولىه بىزىرىيە استاد ايتىدىكە موقۇق اولاماز . تربىيە عمومىيە
مسائىلەندە استشارەسىز ھېچ بىر قرار وىرمەمك و دامماڭ اك كنج معلمدىن اڭ بويوك استادلارە
قادار بۇتون مىلسىكداشلار منك نقطە ئاظنلىرىنى طوپلامق اساس پەنسىيلو مندىن و پەپە نىسبە
داخلىنى يورۇمكىدەيز .

تەقىيش اىشلەرى :

بۇ سەنە ظرفىنە تدریسات و ادارە مفتىشلەرنىن واسطەسىلە مكتىبلەرنىن تەقىيش ايتىدىرلىش
و صحىيە تشکىيلاتىز واسسطەسىيەدە مكتىبلەرنىڭ احوال صحىيەسى دامى بىر قۇنتۇلۇ آتىنە
يولۇنديرىلىشىدەر . آلدەغ راپورلار اميد بىخشىدەر .

بىدن تربىيەسى :

مكتىبلەرنى دە تۈرىساتە اهمىت ويرمەك بىراپ كىنجلەرنىڭ بىدنى قدر تارىنى آرتىرىمەق
بو عىسکرى بىلىكى و قابلىتارىنى يوكلەتىمك ايلەدە مشغۇل اولدىق . بۇنك اىچون مدافعە
ملىيە وكتىي و اركان حربىيە عمومىيە أىل الله ويرەرك لىيسەلەرنىزدە و معلم مكتىبلەرنى دىكى
ئىسالە بۇ معلوماتى ويردىك . اىزجىلات اىشلەرنىن اهمىت عطف ايتىكىدەيز . جىلىز ، خستەلقلى ،
خاطىل فردىلەن سىركە بىر جمعىت يېرىنە اويانىق ، فعال و طوتىيەنى قوبارىر كىنجلەرىشىدىرىمك
اىچون چالىشىورز (آلقىشلار) .

كىرەك بۇ خصوصىدە چالىشان عسکر آرقىداشلار منك و كىرسە طلبەرنىڭ فعالىتى شایان
شىكارىندرە يازىن عسکرى قامپىلەر دە چادىر آتىنە سلاخارى يەلچالىشان بىر كىنجلەك منظرەسى
حقىقىة افتخارلە كۆكىن قابارادا جاق قادر اميد بىخشىدەر . (بوزقوت درنەكى) تاشكىلاتى
قانۇنىلە مكتىب خارجىنە كىنجلەر كىنجلەر كىنجلەر كىنجلەر تۈرىزى ئامىن ايدەجىڭىز . بوقاون
علاقىدار انجمنىلارە تدقىق اوتومىش و هىئت عليه كىزە دردەست تقدىم بولۇمكىشىدەر .

صنایع نفیسە :

كېن سەنە هىئت عليه كىزە فەندىقلى سرايىنە نقل ايدىلەن اولان صنایع نفیسە مكتىبىنىڭ
انكشافى اىچون صرف ايدەجىڭىز فعالىتى عرض ايتىشىدە . بىر كون صنایع نفیسە مكتىبى
يىكى بىناسىنە اڭ مودۇرەن بىر شىكىلە تأسىس ايتىشىدە .

صنایع نفیسە معمارى شعبەسىنک تنسيق و انكشافى اىچون قابىل اولان فعالىتى صرف
ايتىك عزمنىدەيز . وكت معمارى متىخصصى بىر شعبەنەك تنسيق واصلاھى خصوصىنە بىر

مشاور اوله رق استخدام ايله يورز . آوستريادن كتيرديكمنز صنایع تریینه متخصصى دن استقاده ايله يورز . صنایع نفیسه نك خرقه تطبيق و خلقك بدیعی تریه سنك انکشاونه خدمت ايده جك اولان تریي ضعترل خصوصى ده بو شعبه نك جوق بو يوک خدمتى او لاجنه . حتی اقتصادى ساحده بعض ملى صنعتلر انکشاونه خدمت ايله يه جكنه قانع بولون يورز .

نشریات :

أفنديلر ، بو سنه کي بودجه ده (۲۵ ۰۰۰ ليرا) مكتب كتابلري متداول سرمایه سى (۲۵ ۰۰۰) ليراده علمي نشریات متداول سرمایه سى موجوددي . بونك خارجنده تعليم و تریه هيئي ايشلرینه تفرق ايديلان آيرىجه ۲۵ ۰۰۰ ليرا داها واردی .

كرك بونلره ، كرك دولت مطبعه سى متداول سرمایه سنك يارديمه ۱۲۵ اثربا صديردق . بو اثرلرک بر قسمى طوغرى دن طوغرى يه معلملىك مسلكى معلوماتى تقويه ايده جك اثرلردر . بر قسمى طابعلك باصادقارى يلسه ايكنجي دوره ويامعلم مكتبلرى صوك صنفلرینه عاڻد مكتب كتابلريدر . بر قسمى ده طوغرى دن طوغرى يه علم كتابلريدر . نشریات متداول سرمایه سندن باصيانان كتابلرك عددى ۷۷۹ ۸۸ و صيانان كتابلرك عددى ۵۱۲ ۴۳ دره . مكتب كتابلرندن ۱۲۳۸۰۵ كتاب باصلیمش و ۷۳۴۹۷ عدد صايلمشدر .

بو رقىلر هيئت عليه کز حضورنده بو ساحده نه يايديغمىزى كوسستمك ايچون کافي . كلە جىكدر ئازىيورم . نشر ايدىكمسز كتابلرك هر آى فھرسىتى دولت مطبعه سى حاضرلامقدە و آيرىجه غزئلرلەدە اعلان ايله مکدەدر . كچن سنه باصلاحىنى سوپالىيكم (تورك آغى) نك ايلك جلد انتشار ايمش ، ايكنجي جلدى ده يارىلا ئىشدر .

أفنديلر ، توركىا معارف و كالىتكى مملكتىدە علم حياتك انکشاونه و توركىچە مزرك دىكىر مترق ملتلرک دىللرى درجه سنده كىش وزنكىن اثرلره مالك اولمىي ايچون لازم كلەن تدىلرلى اتتاخاد اىمك اساسلى وظيفه سىدر . بو وظيفه على الاطلاق تدریس ايشنده مربوطدر . مكتبلرك انکشاونه معلملىك مزرك سویي يو كسلمه سىلە قائمدر .

معلملىك سویي يو كسلمه سى ايسه اونلره او قويابىقلرى اثرلر تامىنى ايله مكىن او لاجقدر . مملكتىدە علم كتابلري نشر ايده جك قوتلى طابعلى بولونادقىه بو وظيفه قسمماً دولته عاڻد اوله جقدر . عىنى زماندە بو تحصىقاتله مملكتىدە علمه چالىشانلرک يازدقلرى و ترجمه ايتىكارى اثرلرک (مكافاتى دە ميورم ؛ چونكى : مع التأسف اونلرڭ مساماعيلرىنى مكافاتلاندیرە جق قادر

تخصیصات ویره میورز) هیچ اولماز سه نشر ایسلسنه و کندیلرینک بو یولده چالیشمەلرینه یاردیم ایده بیلیرز .

کچن سنه بودجه یه بو خصوصىه موضوع اولان پاره چوق جزئی ایدى . بوکا رغماً وکالت بو ساحده ده یوقارىدە سیویلیدیکم مثبت رقمله ممکن اولان در جده اهمیته نشرياته دوام ایتمشدە .

موزه ملمن و آثار عتیقه حفریاتی :

کچن سنه کی بودجه و سیلەسیله مجلس عالیکزه قونیه و ازmir مو زه مل منك توسيع و تنظیمى ایچون تشبیثاتنە بولوندیغىمىزى خرض ایتمشدە . بو سنه بى ازmir دىبىرى قونیھەدە اولاق اوزرە ایکي زنگىن و قىمتلى موزه یه صاحب بولوندیغىمىزى افتخارله سوپىلە بىليرم . آنقرەدە انشا آتى بىتنىن يكى موزه بىناسىدەدە بر أنتوض افيا موزه مى تأسىسیله مشغولز . بوراسى داها زىاده تورك آشۇغر افسىنە عائىد آثارى احتوا ايدەجىك و بالخاصه انقلاب تارىخىنە تخصیص اولنان صالونىلە مستقبل كىنجىلەك تورك ملتىك ماضىدە کى حياتى و بويوك اهلابىك ناصل و نە کې شرائط اچىنده يايلىمش او لىدىقى او كەنەجىكدر .

متخصص پروفessor مە ساروش بوايشەلە مشغۇلدر . بوتون بونلاردن باشقاموزەلەزك اك اسىكىسى و دنيا مو زه لارىنىڭ اك اهمىتلى و زنگىنلارندن بى اولان استانبول آمار عتىقە موزه منزدە متادىاً تكامل ايدەرك بىزى كندىسىندەن افتخارله بىت ايتىدە جىك بى حالدە بولونىقدەدر . منحصر آ من حوم براذرلە كىندىسىنىڭ مەحصول سەعى اولان بو مؤسسه نك باشىنە بولنان و يىن الملل علم ئالىندە بى موقع صاحى اولان قىمتدار عالمز خليل بىكى حرمتىلە ياد ايدر و بوندىن بى تورك كىنجى صقىليه ، توركىيە معارف و كىلى صفتىلە بويوك بى ذوق معنوى طويمىدە او لىدىقى عرض ايلرم . (آقلىشلە) (براووسىلىرى)

حفریات ايشلىرىنە كاتىجە ؛ بوتون قدىم مدېتارك قىمتلى اۇزلىنى سىنەسىندە صاقلايان وطنمىزك احتوا ايتىدىكى بو ژروتى علمك استفادە سنه عرض اىتىك ایچون واقع اولان مراجعتلىرى بويوك بى علاقە ايلە قارشىلايەرق كندىلىرىنە اعظمى تىھىلات كۆستەمكىدە بىز . آسىقادن آوروپادن قالقوپ كلن عالىشمول شەرت صاحى پروفەسورلر ھە كۈن تورك وطنى و علم عالى ایچون يكى يكى كشـفـلـرـدـه بولـنـقـدـەـدـرـلـرـ . بونك جەھەوريتىك علمە قارشى كۆستەدىكى قوتلى علاقە ايلە هىچچە بى دوردە مەلکەتىزك مۆھەر اولامدىنى آسايىشك طېمى بى نتيجەسى او لىدىقى بورادە بالخاصە قىدايدىر كن آيرىجە بى منۇنىت دويمىدەيم . (براووسىلىرى)

بو خصوصىه کى فعالىتى دوام اىتمكە بىاپرىكە جىك سنه يالىك دفعه تورك وطننده موجود و هى برى آىرى بر بىلەمە صفت اولان اسلام و تورك آثارىنى تحرير و تثبيت، اىتدىرەك هانكىلىرىنىڭ دوغىرىدىن دوغىرى يە دولت و هانكىلىرىنىڭ بىلەلەر طرفندن حماقىه اولۇنچىنى آىيرتاجىز . بو اىشە استاز بورغ دارالفنونى مدرسىلەرنىن و اسلام عىتىقىاتى متخصصلەرنىن پروفېسسور غابېيەل مأمور ايداشدۇر.

مكتب موزەسى : اىكى سنه أول معارف تشكيلاتى قانونىنىڭ تطبيقاتە باشلادىغىمىز صيرادە مكتىبلەرنىڭ محتاج بولۇندىنى تدرىيس و سائىلى نۇونەلىنى احتوا اىتمك ، معلملىرىنىڭ بونلۇك طرز أستعمالى كۆستەركى مقصىدىلە بىر مكتب موزەسى تشكىل اىتمىشكە . اىكى سنه ئىرەننە بى موزە دىكىر مملکتىلەردىكى ئامشىلى درجىسىدە بىر مكمىتىھ مظھەر اولىشىدۇر. مملکتىكە هى طرفندە كى مكتىبلەرنىڭ وضعىت عمومىھ مزە ئاىدۇ و ئائۇق و فوتوغرافىلەر ، طلبەرنىڭ يايىش اولۇقلارى رسم و ئاىشلىلەر ، هەر نوع تحرىرى و ظيفەلەر ئورادە كۈرمك و اىلەك مكتىبلەرنىڭ ترقىياتى حقىندە بىر ئىدىنەك دا ئاماڭىندۇر . مكتىبلەرنىڭ محتاج اولىيىنى تدرىيس و سائىطى مملکتىمىز داخلىنە تامىن اىچۇن مكتب موزە مزە بىر آتەلەھ علاوه سى و مكتىبلەرنىڭ محتاج اولىيىنى ترسىۋى و تدرىسي فىليملىرى اىچۇن بىر مركز تأسيسى بىو وادىدە تعقىب اىدە جىڭىز تىكامل سى حلەلەرنىن بىللى باشىلەلىنى تشكىل اىتكىدەدر .

انشا آت داڑەسى :

ىچىن سنه كى بودجە حقىندە معروضانىدە بولۇنوركىن و كالتىدە تشكىل ايدىلەن انشا آت و مكتب معمارىسى داڑە سنه متخصص صفتىلە و يانە معمارى آقادەمىسى معلملىرىنىن پروفېسسور ئەغلىيى جىلب اىتدىكىمىزى سوپەلەمشىدم . بى سنه بودا رەنك مساعىسىنى توسيع اىتدىك . مملکتىمىزكە هى طرفندە هى درلو انشا آت مازمەسىلە يايىلماسى مىكىن مختىلف تىپىدە اىلەك مكتب پلاتىرى احضار اىتىردىك . يىكى معلم مكتىبلەرىمىزكە دىكىر يىكى يايىلە جىق مؤسسىلەرىنىڭ پلاتىرى هېپ بى متخصصىك ئىلەن چىقمىدەدر .

كەلە جىك سنه :

انشته آرقداشلار ! هيئەت عليه كىز حضورنىدە معاھىزىك رقىلە مستند اولەرق وضعىتى و بى سنه ئىرەننە يايىلان اىشلىرى عرض اىتدىم . هيئەت جىلەلە كىزك تصوينە اقتان ايدىرسە يىكى بودجە ايلە يايىلاجىق اولان اىشلىرى دە شەمى مساعىدە كىزلە عرض اىدە جىڭ .

ىچىن سنه بودجەسىلە بى سنه انجمىن عالىكىزك قبول اىتدىكى بودجە آرەسەننە كى فرق

۸۷۴ ۱۶ لیرادر . هر ایک سنه بودجه سنی فارشیلاشدیر دیغوز زمان کرک بو فرقک کرک دیکر فصل و ماده لدن و قوع بولان تصویفک بودجه منه شو ضمیرک تأمینه خدمت ایتدیکنی کورورسکز .

۱۹۵	۰۰۰	لیرا	انشا آت و تعمیرات
»	۹۰ ۰۰۰	»	مصارف تأسیسیه، لوازم
»	۴۰ ۰۰۰	»	معلم مکتبتری مصارفه
»	۷۵ ۰۰۰	»	علیی و مسلکی کتابلر متداول سرمایه سنی
»	۱۰ ۰۰۰	»	مکتب کتابلر متداول سرمایه سنی
»	۸۰ ۰۰۰	»	اوروبا طلبه مصارفه
»	۱۰ ۰۰۰	»	احنی متخصصلرینه
»	۲۰ ۰۰۰	»	تورک لقی تشرییه
»	۳ ۰۰۰	»	خلق درسخانه لرینه
۵ ۰۰۰	۵ ۰۰۰	»	کتبخانه لر هاڈ تخصیصاتلره

ضم قبول اوئیشدر . بو رقلم ، قسمماً کله جک سنه معارف و کالنک فضله اویهرق علیاچنی ایشك پروغرامنی تشکیل ایدر .

یک انشا آت ایجون تخصیص ایدیلن ۲۶۰۰۰۰ لیرا ایله طلبه سنی استیعاب ایده مهین بعض لیسلر علاوه را پیلاجق ، تنفسخانه و باخچه دن محروم بولنان لیسلر ایچون تنفسخانه و باخچه تأمین ایدیله جک و بو میانده آقره ده بر اورتا مکتب بناسی ده پیلاجقدر . اورتا و معلم مکتبتریله لیسلرک محتاج اویه اینی اصغری تدریس و سائطی تثیت ایتدک . لوازم تأسیسیه فصلنده بولنان تخصیصاتله بعض مکتبزیزده تمام تدریس و سائطی بولندرمغه چالیشاجفر . بر منطقه ده موجود تدریس و سائطندن امکان مرتب سنده او جوارده کی مکتبزیزک تماماً استفاده ایدیلمه لرنی غایه اتخاذ ایدیسورز . مکتب موزه سنده موجود اولان تدریس و سائطی بعض منطقه لر مخصوص مامورلر واسطه سیله کوندره رک تدریس و سائطندن ناصل استفاده اولوناچنی کوسترمک ایجون تدیرلر آلاجفر . عمومی نشریات فصلنده کی تخصیصاتله ده تعلیم و تربیه هیئتک چیز دیکی پروغرام داره سنده اثرلر طبع و نشریه دوام ایده جکز . کاف السائق ایلک مکتب معلم مزک مسلکی معلوماتی آریزمنق او زرمه چیقان و طبع عددی (۱۱,۰۰۰) اولان تریه مجموعه سنده فائدہ سنی تعییمه چالیشاجفر .

هر ساحدهه متخصص معلمراه محتاجز . بزم ایچون آوروبایه کنیش نسبته طلبه کوندرمک وکناردن اعظمی نسبته استفاده ایمک حیاتی بر ضرورتدر . کوندو دیکمز طبله نک حقیله استفاده ایمی ایچون اک قطعی تدبیرل آلدق . کیندکلری مؤسسه‌لری اداره ایدنلره دائمی خابره و مناسبته یلو نمرق طبله منک اوراده کی مساعیسی یاقیندن تعقیب ایدیورز . هیئت علیه کزک تصوینه اقتزان ایدرسه بو سنه محتاج او لدیفمز علم شعبه‌لری ایچون یکیدن فضله طلبه کوندره جکز .

آل ایشلری و رسم تدریساتی تنظیم ایمک اوزره یکیدن کمیه جکمز متخصص‌لر ایچون قونولان تخصیصات تام یرنده استعمال او لو ناجقدر .

تورک لعنتک طبعته دوام ایدرک دها ایکی جلدی . ویریلن تخصیصاتله بتیرمش اولاً جفره . معاش فصلنده کورولن فضله لق لیسه و اورتا مکتبه‌لر ده معلم مکتبه‌لرنده آچاجغمز فضله شبکه‌لرله یکیدن آچاجغمز درت اورتا مکتبک معلم معاشری قارشو غیره . اورتا تحصیل ساحه‌سنه تدریساتک کیفیتی ایله شدیرمک ایچون مساعیمه دوام ایده جکز . ایمک مکتبه‌لرده قبول ایندیکمز تدریس غایه‌سی استیحصال ایچون مکتبه منک پروغرامنده بعض تعذیلات ضروریدر . تدریجاً و معلم مکتبه‌لری معلم‌لریه هضم ایدیره جک صورتده بو تعذیلاتی یا همچ بو سنه کی پروغرامنه داخلدر .

مکتبه‌یزک کیفیة ایله شمسی ایچون و معلم‌یزه وظیفه‌لری ایفا اثنا سنه معنآ معاونت ایده جک صورتده تعلم و تربیه اعضالیه عمومی مقتشریزی بو سنه اولدیجی کی بوتون مکتبه‌یزی تفتیشه مأمور ایده جکز . بویله‌جه تدریساتک تکاملنی تأمین املزدر . کاه جک سنه مجلس طایزک حضوریه کل دیکم زمان کوستره جکم رقلره ، وجوده کنیرش اولان اثرلره معارفه‌ک صوک سنه ظرفندده انکشافی اراهه ایله‌یه بیله‌جکمی و بوصورتله هیئت علیه کزک و مملکتک حمده کی اعتمادینه قارشی شکران بور جمی او دهه جکمی امنیتله ایده ایله‌یورم . بو امید بر طرفدن خلقک معارف احتیاجی دویاسنه دیکر جهتدن قیمتی معلم آرقا شادریمک فدا کارانه مساعیله‌ینه استناد ایدیور . بوایکی استناد کاهک قوتی هر معارف و کیلک استقباله امنیتله باقاسنه کافی بر رضاندر . معلم‌یزک بوفدا کار مساعیله‌یه یتشدیریله جک اولان کنج نسل ، جهوریتک استقبالک استناد ایده جکی اک قوتلی بر تمل اولاً جقدر . بویوک منجیمیزک معلم‌لره خطاب ایدن : « جهوریت ، فکر آ ، علم آ ، فنا ، بدنا قوتل و یوکسک سمجیه‌لی محافظلر ایستر ! یک نسلی بو اوصاف و قابلیته یتشدیر مک‌سرک الکزده‌در . ممتاز وظیفه‌کزک ایهاسنه عالی همتله

حصر موجودیت ایده‌جکزه اصلاً شبهه ایتم . سزاک موقیتکز جهوریتک موقیتی
اولاً‌قدر »

سوزلریخی بتوون مسلک‌داشلریمک کندیلرینه برعشار اوله‌رق قبول و بو آتشله جالیشمدە
اولدقانچی مجلس عالیکزه عرض و تأمین ایلم .
مجلس عالیکزك بودجه مذاکرمى ائناسنده معارفه متعلق هر مسئله حننده آرقاداشلرک
ارشادلرینه حرمتله منظرم .

سوزلریمک نهایت ویرکن ملتمنزک فیضکار روح اصلانی حرمتله سلام‌لامانی صوڭ بروظیفه
عبد‌ایده‌رم . چونکه ملتلر ایچنده کندی قدرت و حمله‌سیله فطری جبیت و قابامیلە آزماندە
موقیتلر يارادن ملتمنز ، جهان ئۇ تاریخ مواجهه‌ستدە بوجرمە بحق لایق بر موقعەدەدر .
امین بک (اسکیشیر) — افندم، بندە كىز مسلکك منقى اولمە مقەلە برابر بعض رجادە
بولە جنم .

مکتبىلەزىدە هفتەدە بردفعە البسە دكىشىرىمك واردە . بوبايامك البسەسى شوپە
اولاً‌قدر . كله‌جىك يايرامك البسەسى شوشكىلە اولسۇن دىيپۈر . بوبىندە كىزى متاثر ئىتشىدر
يىلىم داها قىراسىنى نېپاڭشىدر ؟

ايکىنجى رجام؛ كۈو « كوندرىلەجىك معلمەرك مەلکىتمنز ايچۈن پاك بوبىوك بىرثوت اولان
كۈيلەزىك بساطت حياتى و مقتصد بىشكىلدە يشاملریخى بوزەمىسىن عبارتىر . حقىقە
كندىزى آورو با ملتلىرىنە بىزەدە جاڭ اوپورسەق و اورايە دوغرو كىدەجىك اوپورسەق
ياكلادىغىزە واكىلە جىغمە قانۇم . بوكۇن ثوت موجودەمىزى طوبلاھىق اوپورسەق
آمىرىقادەكى فورد قادر اوله ماز يىعنى بوكا كورە دوشۇنوب بوكا كورە حرکت ایتك لازىمدر .
آچقورا اوغلى يوسف بک (استانبول) — يالكىز معارف ايچۈن بوسو يىنەملىيدىر .
ئەممۇمیدر .

امین بک (دواملە) — مساعده بويوريكىز بک افدى ! معلمەرنى حقىقە بىز
مىشىلەزىدە . معلمەزىز اساسلى وظيفە اوله‌رق اقتصادى تىليم ايمىلىدەر . بندە كىز مع الاصف
بعض شىئىرە شاهداولىدم . بىرمعلى حقىقە خلقى تىپر ايديپۈر . فقط معلمەك بولندىنى يىدە
لۇزومىدىن فضله مكىفاندە برابر كلىپور . (خندەلر)

افندىلە ! ابىدا بندە كىز بورادە اختصاص بولنادىغىنى ورجار مك تىنى دىن عبارت اولدېتى

عرض ایتم . آوت معلم‌لیزدن هر تورو ارشادی بکلین خلمزه دامن کیتیدیکی یرله ده
اتصرفک و اقتصادکده بوملکت ایچون ابدی و اساسی بر سرمه او لدیغی تبلایتدیره جك
اولور و بواسسل احضار ایدیله جك اولورسه داهه فائده‌لی اولاچغی عرض ایدیبورم .
صوکرا افندم ، آنفره‌ده او طوریزورز . حکومت من کمز دره . بوراده چو جو قدر مزی
باشه یره کوندرمک حقیقه بر آز آغیرکلیور . حکومت جهوری‌ده استانیوله چو جو غمی
ماوقعه‌نم بهن : هسمه آغیر کلیور . او پاره‌ی بر آز داها فضله ویرسم فقط آنفره‌ده ویرسم ،
و آنفره‌ده بولاره‌لی مکتبه‌ی پایپلیسسه چوق این اولور و بونی مکن کوریزورم . او وقت
چو جو قلد ده کوزمنک اوکنده اولور .

حیات بشرک قیصه او لدیغنه نظرآ لیسده کی تحصیل مدنگ چو قاغنه نظردقی جب ایدرم .
کندی چو جغمه باقیورم و حساب ایدیبورم . بن بونی ده نه وقت او قوده جغم و نه وقت ایشه
آلشیدیره جغم . حقیقه بومدنی چوق او زون کوریزورم . بوجهی ارباب اختصاصدن
و رجا ایدیورم ، عجیالیسله‌لرده براز تنقیص مدت مکن دکلیدر ؟

صوکرا برد سپور و ادمان ختنده سویله‌یه جک عجیا بن مملکته بوانکلتنه و فرانسه‌نک
بی‌پدیغی ادمانلر بیانجی کلزی ؟ بزم مملکتمز فقیره صوکرا اکشیتی مأمور او لق دولا پیسیله
حاطل یتشه‌شدره استحصاله فضله‌ای حتیا جزو ازار ، مملکتمز و اسعدو ، استحصاله یشا به‌قدر .
عجیا بو ادمانلری قازمه ، کورمه که امکان یوقیدر ؟ بونی ده ارباب اختصاصدن
و رجا ایدیبورم .

مظہر - مفیدیک (دکنلی) — غالباً اوجوز عمله آرایور سک ؟

امین بک (دوامه) — بند کز آور و پایه هر کیدن طلب‌نک . مع الاسف شاهدی
اولدق . شمدی یه قدر آرزو ایتیدیکم طرزه عودت ایمه‌دیکنی کوریزورز . حکومتن ،
مالحاصه معاوف و کالتیند رجا ایده جکم : باشنى ، باشنى آشىن ، وظیفه‌سی مدرک مقتشر
کوندرسو نلر . اون بش طلبیه برمفتش کوندره مسنى و بوفدا کارلقدن چکشمیه مسنى
و رجا ایدیورم . بند کز کنکنی ملاحظه‌مدر . اولا عرض ایدم . چوق کورمن سکز .
برمیوشت و تجربه‌لی بر آدام صفتیله عرض ایدیبورم : معارف اینلکی تشکیلاتنک بوقدار
نافع و فائده‌لی او لایه جغی ظن ایدیبورم . معارف و کلی بک افسنی بونک فائده‌لری او لدیغی
ادما بوبودیلر . فقط بوشکیلاتک امید بخش او لدیغی قناعی حاصل او لاماش اولا نلز وارد .
بر بوقتاعت بیرینه کلسون . بند کنکنی دیبورم که معارف امینی یوکسک بر ذاتنر . او ذاتی معارف

مدیری ، معارف مقتضی یاپاره اوصلاحیتی اوکا ویرم . بنده کنر بوشکیلاته آرزوایدین .
بر نتیجه یه واصل اولدینی کورمه یورم و بوقناعتمی ده اصلاح ایده مدم . بو تمیام ، اساس
اعتبار یاه محترم و چوچ فعال اولان معارف و کیلی بک افندی یه تقید اولاماز . جونکه
اوله اولسه تقییدم ، فعالیتک بو جبهه ده قدرت مالیه هزک فضله اولدینی نقطه سنده در .
کندیسنک مساعیستی حرمتله یاد ایدرم . شوتفته نظرلر مک ایشه یارار جهتاری وارسه لطفاً
اریاب اختصاصه سوق بیورسو نلر . بلکه بر خدمت ایشان اولورز .

معارف و کیل مصطفی نجاتی بک (ازمیر) — آرقداشلر ! ده مین تحریری اوله رق افاده لری .
عرض ایتدیکم زمان معارف و کانتنک نقطه نظرینی عرض ایتشدم . بوقناعتمی نظرده اساسی
جهه هم شوایدی : معارف و کالی ، هرهانکی ایشده اولورسه اولسون متخصصلرک و مخلکتده .
بوایشله مشغول اولانلرک نقطه نظرلرینی پره نسیب اولارق قبول ایتشدر . ذاتی قرارلره .
کندی نقطه نظرمله مسئله حل ایده هم . بو مسلک « علمه » فهه ، اختصاصه ، تحریریه استناد .
ایدن برسملکدیر . بناء علیه متخصصلرک و بوایشده اوغر اشانلرک نقطه نظرلرینه جواب ویرمک .
کوره پروگرام یاپارز . امین بک آرقداشمزک بو خصوصده کی سویلدکلرینه جواب ویرمک .
ایسترم . جونکه ملت کرسیستندن سویله مشدر . معلمکر و طلبنه نک حیا یله علاقه داردر .
اکر یالکنر تمنی ماھیتنده قالوبده هیچ کیمسه یی علاقه دار ایچه سه یدی بلکه جواب ویرمدم .
وکاله منسوب آرقداشلرک و مکتبه من ده اوقویان چوچو قلریزک هر خصوصده کی
مسئولیتلرینی در عهده ایتدیکم ایچون ، او نلر نامه جواب ویرمک ایسترم . البسه مسئله سندن
بحث بیوردیلر . افندیلر ؟ مکتبه لرده طلبه نک البسه سیله آریجیه مشغول اولدق . ملکتمزده
خلاقک اقتصادیاتیه متناسب اوله رق مكتب البسه لرینی تنظیم ایتدک . مكتب حیاته باقارسه ق .
قیافت مسئله سی ایکنیجی در جهه در هستله در . بر چوچ زمانلرده صراسمه اشتراک ایچون .
چوچو قلریزک دوشونه رک فیات مسئله سی آریجیه دوشوندک و تعمیم لر یادک . بناعلیه البسه ده ک
فضله زینت ، فضله سوس مسئله سی موضوع بحث دکلدر . هرهانکی مکتبه مزه کیدرسه کنر
کیدیکنر اوراده چوچو قلریزک زینته قاپلما دینی کورور سکنر . یورغانه کوره آیاغنی .
او زانان بر ملتز . اوکا کوره مكتب چوچو قلریزک البسه لرینه دقت ایمکده بیز . اونک ایچون .
مكتب چوچو قلریزک قیاقلری هیچ برو جهلهه تقید ایدیله جلک صورتده دکلدر . اصل امین .
بلک تعریض ایمش اولدینی نقطه کوی معلمکریدر . افندیلر ؟ بزم با پدیغمز پروگرامه تحصیلی
ایکی صورتله تطبیق ایدیورز . بریسی شهرده تحصیل دیکری ده کویده تحصیلدر . شهرده کی .

تىخسىل بىش سنه در، كويىدەكى تىخسىل اوچ سنه در. كويىدە او قۇواجىق چوجو قىرك شرائطى پاشقا در. اكچى جوجوق قىشىن باپاسه لازم ايسه قىشىن باپاسنەك يانىدە بىاتىز. يازىن او قوتورز. يازىن لازمىسى يازىن براقيرى، قىشىن او قوتورز. حقىقە كويىلە چوجونى لازم در. كندىسىنە ياردىم ايدىز، صاياتى سورى، او كوزىنى، طاووغنە باقار، اونى باپاسنەك ئىلىن آلامايز. او چوجوق مستحصلىدر. بوش بولۇندىنى زمان اونى او قوتورز. مەلسەتكىزك كويىلە داغىقى اولدىنى وەر كويى معلم كونىدرە مەدىكىز ايجون ١٥ - ١٠ كويىدە بىر لىل مكتىبلىر يابىرىدق. بىر مكتىبلىر كويىلو چوجو قارىنى طوبلاپورز. فقط مكتىبە كلىركن طارخانەسى دە برابر كىتىرسىنى تېيە ايتىك. يعنى بىم كويى مكتىبلىرىز مەلسەتكىزك اقتصادىياتىلە مەناسبا آچىلمىش مكتىبلىدر. بوندن داها آشاغى بىر طرزىدە مكتىب آچانك امكاني يوقدر (براوو سىسىرى).

كوى حياتىنە مطابق اوھرق يايلىمشىدر. بورا يە كىدىن كوى معلمى دىيانىڭ اشكالان تقدىر اولان بىر عضو يىدر. (دوغرو سىسىرى) افندىلەر، بونلار ناصل كىدر بىلەرى مىسکىز ؟ ابتدائى تىخسىلىنى يېتىرىر، بىش سنه دە دولت پاره سىلە معلم مكتىبىنە او قوتدىرىز اوندىن سوڭرا بوكىنجە امىز وىرىز، ١٨ - ١٩ - ٢٠ ياشىندا اوھرق مكتىبىنەن چيقان بىر چوجوق قىصرى يە سىواسە كىزىر. بوسنە بىش يۈز دانە كىتىمشىدر. مكتىبىنەن چيقان دوغرىدىن دوغرى يە كويى كىدىن بوافنىلەر كويىدە اوغرىشىش كىنجلەر دكلىلەر. كويىدە مكتىبلىر آچىشىزدر. حقىقە كويىلەدە بوتون حياتىلە چالىشىمقدە و كىچەلەر دىخى كويىلىرلار او قوتقانە مشغۇلدرلار. شىمىدى يە قدر آلدەيەمزر راپورلە، بوكىنج عضولوڭ چوق مەفيد اولدىيەنى كۆستەركەدەر. كىنج بىر معلمك كويىدە كى حيات خصوصىيە سەنە قادار كوزدىكىمك بىر آز انصافىزاق اولىور. كىنج بىر آدامك حيات خصوصىيەنى كوى حياتىنە اوھماز. انصافە قبول ايمك لازم كلىركە، بورا دە كى حياتىزدە باشقا يىزدە كى حياتىز يكىدىكىنە اوھماز. اونك ايجون كوى معلمەتكى حيات خصوصىيەنى تىقىد ايمك هىچ بروقت دوغرى اوھماز. كوى معلمى او را يە كىتىدىكى زمان آرقاسنە بىرالىسە كىيەرلە كىدر، هەحالدە كويىلو كې كىسون كىتسون و كويىلو كې ياتسون دىئە من، حقىقە بولىلە كورمك اساسا معلم كويىلە دكلى، كويىلو معلمە تەمثىل ايدە جىڭىدر. تىرقىدە بوصورتە حصول بولۇر. عكسى حقسز بىر دوشۇنچەدەر، چوق فنا بىر حقسز لەدر. أمىن بىك آرقداشىمىزى بوكى حقسز لەدىن داڭما منزە كورمك اىسترم. آرقداشلەر، بىنا مىسئۇلىسىنى بىحث ايتىلىر. المزدەكى پارە يە كورە بىنا يامقىدە يىز، قبول

ایمک ایجاد ایدرکه ، آنقره‌ده کی انشا آتدن دیکر یرلرده کی انشا آتدن فضله‌در . موسیقی
معلم مکتبته تمل آندق . اورتا مکتبی بوسنه اشا ایده جکزه داهماً امزرده نقادار پاره وارسه
صرف ایده جکزه . مرکز حکومتی داهماً چوق کوزل مکتبله مالک اولسی ایچون
چالیشیورز . بوندن فضله‌سی باعقم امکانی یوقدر . بودجه هزک وضعیتی داهافضله صلاح کسب
ایستدیک زمان طبیعی هیئت مجموعه‌سی دوشونه رک داهماً ای باعفه چالیشه جغز .
بر نقطه داهماً سویلیلر :

تحصیل حیائی ایله علاقه‌داردر . دیکر مملکتیلرک برچو قلنده لیسنه تحصیل اون ایک سنه
وحتی بر قسمتی ده اون اوچ سنه در . بزدهه ده اون بردر بوندن داهماً آشاغی ایندیرمک امکانی
یوقدر . چونکه معلومات عمومیه ای اکتساب ایچون بوقدر زمانه احتیاج وارد . بواحتیاجزه
کوره تدقیص ایدلشدیر . اون بر سنه ایه ایندیرمک امکانی ایندیرمک فنا و علماء
دوغری دکلدر . آرقادشمز مسلک مکتبله دن بحث ایدلیلر . مسلک مکتبله دن بحث
ایدرکن حکومتک آیریجه بر تکلیف قانونیده بولوندیغئی و یقینه ایش دارالفنونیک تملی
آتیلاجغی واوکزده کی سنه مسلک مکتبله دن باشلانه جغی عرض ایمک ایسترم . بناء علیه
مسلک مکتبی باشقدر ، تربیة عمومیه مکتبی باشقدر ، دیکر مکتبله باشقدر . تربیة
عمومیه مکتبله دن مسلک درسی ویره مهیز . معین چرچیوه داخلنده ویریز . مسلک
مکتبله دن باشلاجغز ، منور صفتکارلر چیقاره جغز . امین بک افندی بوندن
مطمئن اولسوفر .

آوروپاده کی طبله ایچون ده اعظمی تدیر آلدق . بالذات مکتبله دن قوقتوول ایدیشورز .
پروفسورلره مخابره ایشکده یزه بوصوصده دیکر دولتیلر نیاپیورسه بزده اوکا توسل ایتدک .
اصل امین بک اعتراض بیوردقاری معارف امینلک مسئله‌سی . بونک حقنده
ایضاحات ویرمک ایسترم . معارف مسلک مسئله‌سی برمسلک خصوصصر . معارف تشکیلاته عاد
قاقوقدل چیقدیغی زمان مباشته ده بولندیکنر . بنده کزده معارف امینلکی حقنده ایضاحات
ویردم . معارف امینلکی تشکیلاتی معارف تشکیلاتک تعضوی تشکیل ایدن بر تشکیلاتدر .
بوء معارف تشکیلاتک آنا طماریدر . بویقیلیرسه معارف تشکیلاتی بر ایریقلیر . چونکه
هر مسلک کنده کنده خصوص بر طاقم اصوللری بر طاقم قیدلری وارد . هر هانکی بر آدامک
بوتون بوقاعده‌لری بیلمسی امکانی یوقدر . معارف کیلی صفتیه بکا صور ارسه کز ایلک
مکتبله دن کی تدریسات آیری بر علمدر ، اورتا تدریسات آیری بر علمدر . یوکسک تدریسات

آیرى بىرعلمىدر. لىسىدە درس اوقوتان بىرملۇم اىيلك مكتىبىدە درس اوقوتاماز. اونك اىچۇن بۇ قىلارك ھېرىيىنگ آيرى، آيرى سەھىلەر متوقف مساعى يە احتىاجى واردە. معارف امىنى دىمەك بۇ كون بۇ اىشە اڭ قابلىقلى اولان بىر ذات دىيىكدر اكىز. آلتىش آتى دانە معارف امىنى بولق امکانى اولسىدە يىدى و ھە معارف امىنىنىك بولندىنىي منطقەنگ بىتون اىلىك تدریسات مفتىشلىرىنىڭ راپورتى او قومغە امکان اولسىدە امین بىك دىدىكى نقطەيە واردەق . فقط بىر اىلىك مكتىبىنىڭ تەقىيەتلىي ناصىل اولىور . ترىيە اعتبارىلە ناصىل وىرىپلۇر . بۇنلار آيرى، آيرى اىشلەدر . اونك اىچۇن معارف امىنى تىشكىلاتى ، بۇنلارى ثىتىت ايدىر ، تصدقىق ايدىر . اكىز امین بىك افندى قىداشىمىز معارفلاڭ دە آيرىجە بىر مىسىلەك اولدىيەن تقدىر بويور سەھىلدە بىر اعتراسى يامازلۇدى .

رشيد بىك (ملاطىيە) — بعض محللارده اولان ابتدائى ياتى مكتىبلىرى قىانمىشدەر . بۇ سە يكىدىن بۇنلارك آچىلىمىسى امکان يوقىدىر ؟ شايد امکانى يوقسە اجر تە آچىلىمىسى قابىل دكلىدىر ؟

معارف و كىلىنجايى بىك (ازمىر) — ادارە خصوصىيە بودجەلىنىه لازمكىن تخصيصاتى قويملىرى اىچۇن دىرىھەكتىف وىردىك و اجرتلى طلبە آلمىسىنى دە يازدق . بۇ صورتە ذات حالىكىزك كورمكىدە اولدىيەكىزلىنى قالقىمىشدەر .

رشيد بىك (ملاطىيە) — چونكە كچىن سەھىزى عىنتابىدە كى دارالايتام، شهر ياتى مكتىبىنى قلب ايدىمىشدەر . بورادىن چىقان افندىلىرى استانبولدا هىچ بىر مكتىب آلمامىشدەر . بۇنلار اىچۇن هىچچە بىر شى دوشۇنىلىمىشىمۇ ؟

معارف و كىلىنجايى بىك (ازمىر) — شهر ياتى مكتىبىنىن حيقان طلبە ابتدائى مكتىبىنى حىقىمش طبىلەدر . بۇنلار ھانكى اورتا مكتىبە مراجعت ايدىرسە قبول او لوئورلار . امین بىك آرقداشىمىز بىرده سپور اىشلەرنىن بىحث اىتدىلر . سپور اىشى علمى بىر اىشدر . بۇنك اىچۇن اىكى دانە اسوھەچىلى متخصص جلب ايدىمىشدەر . بۇنلاره قارىشىمغە حىقىز يوقدر . بوجەتى متخصصە براقدق .

امين بىك (اسكىشىر) — بىرده ملى بىر ايش وار .

معارف و كىلىنجايى بىك (ازمىر) — سپور اىشى آيرىجە علمى متوقف اولان بىر اىشدر . بۇنك قاعدةلرى ، اصوللارى واردە . بۇ خصوص اىچۇن اىكى متخصص كىرىدكە .

بۇنلارك زايپورلىرى اوزىرىئە مكتىبلر آچدىق^٦ . بۇنلارك آنلە چوجوقلەرنى . براقدق^٧ .
اوقۇقىدەدرلر . باشقە بىر شى ياباپمايز .

قلنج اوغلى حق بىك (قوجىه ايلى) — (افندىلر معارف و كىلىچانى بىك فەاليتىنە شاهد
اولىدق . آرقىداشلىرى دە عىنى صورتىله چالىشىورلى بناه علە كىندىلەرنى دائىما تقدىرلە . حرمەتە
يىد ايدەرم . آنجىق معارفمۇزە تعلق ايدىن بعض خصوصاتىنە بىانات بولۇق ايسىتەرم وبالخاصە
كىندىلەرنى بىزى تىور ايمىنى رجا ايدەرم . معارف بودجەمنى كورىسۈرۈزكە اقلىيەدر
بناه علە بوبودجە ايلە معارف و كاتىشىن فضلە ئىشلەتكەملەك زالىدروحتى كناھەنەر . كوكل
آرزو ايدىرى كە وكىل بىك افنىدى اون مىلييون ليرانق بىر بودجەي عزم ايلە مدافعە ايدەرلە بورايە
كلاسوئەر فقط بلەك ئىللەرنە دىكلەر . بوندن دولاپى كىندىلەرنى بىر شى دىيەم . فقط دوغىرىدىن
دوغرىي يە كىندىلەرنى تعلق ايدىن ، تعلم و تربىيە اساساتتە تىاس ايدىن بعض خصوصاتىدە دقت
حالىرىنى جىب ايدەجىم . اولاء مكتىبلەرنە انصباط مسئلەسى بىندە كىز انصباط و اخلاقە ايان
ايتش اولانلاردىن بالخاصە بواخلاق و انصباط ايلەك مكتىبلەرنى دە باشلامازسە اورتا و يو كىشك
مكتىبلەرنى دە هيچ بىر زمان قوامنى بولماز و تىكىل ايتىز . بناه علە بورادن باشلامق لازەكلىرى .
فعلا شاهد اولىيەن و بىر چوقلىرىكىزلىدە فعلا شاهد اوالىيېكىن و قابع واردە . بوكون كرك
اورتا مكتىبلەرىچىزدە و كرکسە لىسە مكتىبلەرنى آراسىتىدە اخلاق و انصباط بىر آز دوشىكوندر .
حرىتى بىندە كىز باشقە درلو آكلاپىزرم . مكتب طلبەستە حىدىن فضلە حریت ويرمك
تەلەكەنك اڭ بوبويكىدر . دىيەم كە ئىكتىبلەر بىر قىشلە حىاتى ياشاسىن فقط بىر طلبەنك كىدەجى
يىر معين اولسۇن . كوروشە جىكى كىمسەلر آز چوق معين اولسۇن . بونلار قۇفتۇرلۇ ايدىلزىسە
بۇتون چوجوقلەر زەنجىرىسىز براقلېرىسە ئىن ايمەم كە ، اي تربىيە واي اخلاق آمش بولنسۇنلار .
بوكون آزا كىزدە بولنان پاك چوق رجال حالىيە واردە كە بونلارك مىتىن اخلاقلىرى و انصباقلىرى
وقىلە آمش اولىدقلىرى مىتىن توبىيەنك اتىلىيدىر . بونلار انكار ايدىلز ، بونلارك اسمالىنى
بورادە بىر بىر تعداد ايمىكىدە معنا يوقىدر . جىلمە كىز ئانىرسكىز . بناه علە بوسىتەدن اعتباراً
محترم معارف و كىلىمزر بومكتىبلەرنە انصباط و اخلاق مسئلەسىنە فضلە اهمىت عطف
ايدەجىكلەرنى اميد ايدەرم و ذاتا كىندىلەرنى باشقە بىر شى بىكىيەم . معلمىردىن بىح اىتىدىلر .
أوت معلمىر چالىشىورلىر . فقط مع الاسف ماضىدىن انتقال ايتش فنا خويىلەر قارشۇسندە قالدىم .
معلمىر من ايدە آلىست دىكلەردر . شفافى و تحرىرى بىر چوق تىكىيەلەر قارشۇسندە قالدىم .
بۇخانىلار و بىكلەر هوامىي اي و لطيف دكىز كىنارنە بىر اىستەيورلر . ناصل اولور رجا

ایدرم بولله دوشونز بـر معلمدن نه درجه يه قادر استفاده ايديله بـلـلـر ، بـونـدـن آـكـلاـشـلـيـورـكـه معلم مكتـبـلـرـنـدـهـ كـنـديـلـيـريـهـ الزـمـ اوـلـانـ تـرـبيـيـ آـلـامـشـارـدـرـهـ بنـاءـ عـلـيـهـ مـعـلـمـ مـكـتـبـلـيـريـهـ فـضـلهـ اعتـنـاـ اـيـمـكـ لـازـمـ كـلـيـرـ ،ـ تـاـكـ آـرـزوـ اـيـتـيـكـمـزـ اـيـدـهـ آـلـيـسـتـ مـعـلـمـلـرـ يـتـشـسـونـ وـيـالـكـزـ كـنـديـ هـعـدـهـسـنـيـ دـكـلـ ،ـ وـطـنـكـ تـرـبـيـهـ مـدـنـيـهـسـنـيـ اـسـتـهـدـافـ اـيـتـسـونـ .ـ شـرـقـكـ ،ـ شـمالـكـ ،ـ جـنـوبـكـ هـرـهـانـكـ بـرـكـوـيـ اوـزـ وـطـنـيـ دـوـغـدـيـيـ مـحـلـ كـبـيـ تـلـقـيـ اـيـدـرـكـ وـاوـرـانـكـ چـوـجـوـقـلـرـيـ كـنـديـ چـوـجـوـقـلـرـيـ كـيـ یـتـشـدـيرـمـكـ عـزـمـيـلـهـ چـاـيـشـسـونـ وـاوـزـونـ زـمـانـ اوـرـادـهـ قـالـسـونـ اوـنـدـنـ صـوـكـراـ دـيـكـرـ بـرـحـمـلـهـ كـيـتـسـونـ .ـ حـتـمـ وـكـلـ بـكـ اـفـنـيـنـكـ مـعـلـمـ مـكـتـبـلـيـريـهـ بـوـخـصـوـصـهـ عـطـلـ دـقـتـ بـوـيـوـرـاجـلـرـيـهـ اـمـيـنـ .ـ كـتـابـلـرـهـ كـلـيـورـمـ .ـ

اـفـنـيـلـرـ ،ـ باـشـمـزـدـهـ عـرـيـكـ بـزـهـ بـلـاـ بـرـاـقـدـيـيـ اـيـشـلـدـنـ بـرـىـدـهـ الـفـيـاـ مـسـئـلـهـسـيـدـرـ .ـ لـاتـيـنـ حـرـفـلـرـيـ قـبـولـاـيـدـنـجـهـيـهـ قـادـارـ بـوـحـرـفـلـرـيـ اـيـسـتـرـايـسـتـهـ مـنـ قـوـلـانـهـجـفـزـ .ـ فـقـطـ هـپـيـزـكـوـرـيـوـرـزـكـهـ نـقـادـارـ مـكـتـبـ وـارـسـهـ اوـقـادـارـدـهـ الـفـيـاـ كـتـابـيـ وـارـدـرـ .ـ آـتـونـدـنـ طـوـتـكـدـهـ تـحـتـهـ قـادـارـ الـفـيـاـ وـارـدـرـ ،ـ هـپـيـزـ اـسـمـلـرـ ،ـ مـعـارـفـ وـكـيـلـ مـحـترـمـ چـوـقـكـوـزـمـلـ دـوـشـوـنـيـورـ بـنـ اوـنـكـ دـوـشـوـنـجـهـلـيـهـ وـاقـفـ وـكـنـدـيـ دـوـشـوـنـجـهـسـيـلـهـ هـيـسـجـ بـرـشـيـ پـاـعـهـيـورـ .ـ فـقـطـ بـوـ پـكـ مـهـمـ بـرـمـسـلـهـدـرـ .ـ مـعـارـفـ وـكـاـتـنـكـ كـنـدـيـ رـيـاسـتـلـنـدـهـ وـيـاـ نـظـارـتـرـيـ آـلـتـنـدـهـ بـرـهـيـتـ عـلـيـهـ تـشـكـلـ اـيـتـسـونـلـرـاـيـلـكـ وـاوـرـتاـ مـكـتـبـلـيـهـ طـائـدـ اوـلـانـلـرـيـ هـيـثـ عـلـمـيـهـ تـدـقـيقـ وـتـرـيـبـ اـيـتـسـونـ بـوـثـلـرـ اـيـ باـصـلـسـونـ وـبـالـخـاصـهـ رـسـمـلـرـيـ دـلـبـ اوـلـسـونـ وـبـوـنـلـرـيـ چـوـجـوـقـلـرـ آـلـدـقـلـرـ زـمـانـ سـوـهـ سـوـهـ اوـقـوـسـوـنـلـرـ .ـ اـيـلـكـ مـكـتبـ كـتـابـلـيـهـ كـوـرـيـوـرـزـ .ـ بـرـمـادـ رـسـمـلـرـ .ـ چـوـجـوـقـلـرـ اوـقـوـمـقـ بـيـلـهـ اـيـسـتـهـمـيـورـلـرـ .ـ اوـنـدـنـ دـاهـاـ زـيـادـهـ يـاـزـيـلـرـ .ـ هـرـكـسـهـ بـرـالـفـيـاـ يـاـزـمـقـ حـقـ وـيـرـيـلـيـسـهـ ظـنـ اـيـتمـهـ مـكـتـبـلـيـزـدـهـ اـرـزوـ اـيـتـيـكـمـزـ بـرـچـيـفـرـهـ كـيـدـنـ بـرـتـحـصـلـ بـولـونـسـونـ .ـ هـرـمـؤـلـفـ باـشـقـهـ دـرـلوـ دـوـشـوـنـيـورـ وـهـرـمـؤـلـفـ باـشـقـهـ دـرـلوـ يـاـزـيـورـ .ـ بـنـدـهـ كـزـجـهـ بـوـ حـاـژـاـهـمـيـتـ مـسـلـهـدـرـ .ـ هـيـثـ جـلـيلـهـ كـزـدـهـ بـنـدـهـ كـزـلـهـ بـرـاـبـرـ تـقـدـيرـ بـوـيـوـرـسـكـرـ .ـ

اـيـلـكـ يـاـقـيـ مـكـتـبـلـيـهـ طـائـدـ بـرـقـاجـ سـوـزـ سـوـيـلـمـكـ اـيـسـتـرـمـ .ـ بـنـدـهـ كـزـ تـدـقـيـقاـتـمـدـهـ اـيـلـكـ يـاـقـيـ مـكـتـبـلـيـنـكـ پـكـ فـائـدـهـسـنـيـ كـوـرـدـمـ .ـ آـرـزوـ اـيـدـرـمـ كـمـعـارـفـ وـكـيـلـ بـزـهـ بـوـسـنـهـ دـاهـاـفـضـلهـ اـيـلـكـ يـاـقـيـ مـكـتـبـيـ كـتـيـرـسـينـ وـهـيـسـجـ دـكـاسـهـ مـوـجـوـدـلـرـيـ بـرـ آـرـداـهـاـ توـسـيـعـ اـيـتـسـونـ .ـ بـرـدـفعـهـ عـرـضـ اـيـدـهـجـكـمـ اـفـدـمـ !ـ اـيـكـ سـنـهـ أـوـلـ بـرـتـدـقـيقـ سـيـاحـتـيـ پـاـپـارـكـنـ آـفـيـوـنـ قـرـهـ حـسـارـيـهـ اوـغـرـادـمـ .ـ اوـرـادـهـ بـكـ حـكـاـيـهـ اـيـتـيـلـرـكـ - دـيـكـلـهـ دـيـكـمـ ذـاـتـشـاـيـانـ اـعـمـاـدـرـ - اـيـلـكـ يـاـقـيـ مـكـتـبـنـدـنـ بـرـ چـوـجـوـقـ لـعـطـيـلـ زـمـانـدـهـ أـوـيـنـهـ كـيـدـيـيـورـ ،ـ بـاـيـسـنـهـ ،ـ بـنـ طـوـرـاـقـهـ يـاـتـامـاـمـ ،ـ بـكـ بـرـ قـارـيـوـلـاـ

آل، یرده یمکیهیم، ماصه آل؛ اوراده او طور و بیه چکز، آرقن انسان کبی یاشایا جغز دیسیور. فقط جا هل باباسی و بوتون کویک اختیار لری بوندن قیزیورلر، طوبلانیورلر، معارف مدیریته مراجعت ایدیسیورلر، بز یاتی مکتبی ایسته مه یز دیسیورلر، بالطبع معارف مدیری ردا دیدیسیور. بوئی خبر آلان چو جو حق معارف مدیریته کلیور مدیر بک اکر بالام بنم دیدکاری یاهازسه امین اولک که آوى یاقارم دیسیور.

ایشته افندیلار، تورک چو جو غنك روحی بودر. مدینت ایستر، یوکسلمک ایستر. بناءً علیه بوناری یوکسلمک ایجون چکرد کدن یتشدیرمک لازم در، ایلک یاتی مکتبیلری دیوان حانته یاشایان حیطه مزده لازم در، چونکه اون بشن یکرمی اؤدن عبارت کویده مکتب اولماز و بونلار آراستنده علی الائکتر یاریم ساعت بر ساعت مسافه اولیور، قیشده دکل، یازده بیله چو جو حق کیده منه. تمنی ایدرم که محترم معارف و کیلمز کله جك سنه بودجه سنه بوناری ده اهمیته نظر دقه آلیر و آرتیرلر. عرض ایتدیکن برتک مثال تورک چو جو قلرینک ایلک یاتی مکتبیلرندن نهاده استفاده ایتدیکنی بارز بر صورتده کوستیر.

آوروپایه طبله اعزامی؛ تعبیری معنور کوریکز؛ بونک لزومنه ایانا یان کافر اولوره. بناءً علیه بزم طبله من له اوفاق ملتلرک آوروپاده کی طبله سنتی مقایسه ایدرسه کبزم ایجون پنک عیب اولور. یوز، ایکی یوز دکل، بیلک، اوچیلک کوندرملی. آنجق بوصورتله استفاده ایتدیله بیلیر. بناءً علیه بخصوصی ده محترم معارف و کیلنه نظر دقه آلامسی رجا ایدرم. بوناری سویلرکن هیئت جلیله کنزک بخله برابر یورو و یونکه هیچ شبهه ایتمه یورم، چونکه بورکار من برابر چارپیور و عینی نتیجه یی برابر دوشونیورز.

ظاهر مفید بک (دکنلی) — افندم؛ محترم حق بک افسدی برادر منک بوراده سویله دکلری برجله بنده کزی سوز سویله مک مجبوریته سوق ایتدی. بیور دیلر که؟ مکتبیلرده اخلاق و انصباط دوشکوندر. افندیلار بیلیم حق بک برادر من اخلاق مفهومنک معناسفی ناصل تلقی بیوریورلر، اکر عمومک تلقیسی کبی قصد بیوریورلرسه بونی قاماً برد ایدرم. چونکه مکتبیلر من ده هیمزک اولادلری، قیزلری ویاخودده اقر بالری واردر. عمومی معنایی قصد ایدیورلرسه او کنجلر هیچ بروقت اخلاقسز دکلدرلر. بلکه انصباط دوشکون اولا بیلیر. فقط شوراسنی سزه برمثال ایله عرض ایده بیلیرم که سخن سنه ایلک مکتبیلر مستشا اولق او زره عموم مکتبیلر آراستنده بالکن بر افتادی به طرد جزا ویرمشلر در بوده مکتبیلرده کی اخلاق ک متننته دلالت ایدر. بن اویله اميد ایدیورم که حق بک

افندیتک اخلاق کله‌سندن ، اخلاق دوشکوندر کله‌سندن مقصدلری اخلاقک عمومی
معناستنک چرچیووه‌سی داخلنده دکادر ظن ایدرم .

ینه حق بک برادریمز بویوردیلر که؛ معلم‌لریمز ماضیدن انتقال ایتش فناخویلرە مالکدرلار .
ایده آلسیت دکادرلار . بندە کزدە پکاسکی برمعلم اولدیغیم ایچون اسکی معلم‌لرک ایله معلم‌لرک
نەدیمک اولدیغی تفرقی ایدنلردنم . معلم‌لریمز وطن پروردولر، يكى معلم‌لریمزايده آلسیدولر .
معلم‌لریمز نفسلردنن برقوق شیلر فدا ایتشلر . دەمین معارف و کیل محترمی بک افندیتک
بویوردیغی کبی مکتبدن چیقمش کزیدە کنجع معلم‌لریمز فلانجە داغلۇ باشندە وظیفە یا پیورلۇ
بو ؛ ظن ایدرمکە قولاي بر مسئله دکادر . تەها بر صحیطەدە ؛ داغ باشندە وظیفە ایله اشتغال
ایتمک ، آزفدا کارلقمیدر ؟ صو کرە او معلم‌لەن داھا نە ایستیورسکىز ؟ امین بک افندی بر آز
تەمس بک بویوردیلر . معلم‌لار سفاهت ایدیبورلرمش . سفاهتک بر تلقیسى واردە . سفاهت
نە دىمکدر، نە ایستیورسکىز ؟ او معلم کیتسین براخوردەمى ياتسین ، ياماز افديلر .. او معلم
بهمەحال او طەدە او طورەجق ، قاریولادە ياتاجق و يانىدە بر توالت طاقى بولنەجقدر .
ياشامق ایچون لازم او لان شیلری يانىدە بولنەجقدر . بو سفاهت دکادر . فقط معلم‌لار
ایچىنده دە بىش پارمۇق بر او لمدیغى کبی مختال آداملار بولنەبىلر . هەمامۇرىتىدە دە او لاپىلر .
ھەكس آراسىنە ایسى دە او لاپىلر ، فناسى دە . بزم بورادە نظر دقتە آله جىمىز ، ھەفاكى
كتله ایچىنە ایمى زىدادەر ، فناى . ھېچچە شەھىز کە معلم‌لریمز ایچىنە اکثرىت ، ایلدر
وقاھر بر اکشىتىدە .

ینه بوردیلر کە ، کتاب مسئله‌سى دە واردە . افندىلر کتابلارى تدقىق ایدەجىك ، اوزون
او زادى يە آراشىدیرەجق بزم بر تعلم و تربىيە دايرە من واردە . تعلم و تربىيە دايرە سىدىن بىر
كتاب چىمەدكە ، تدقىق ايدىلەتكە اونك طبعنە و مكتىبلە قبول ايدىلسە امکان يوقىر .
تعلم و تربىيە دايرەنى تشكىل ايدن ذوات دە بومىلىكتە علمما ، فناڭ اك مترقى ذواتىدە . بو
ھېئىت نظر تدقىقىن چىمش بىر کتاب حىقىنە سۈز سوپىلەبىلەك ایچون علمما او نىلەن دەن
يوکىلىك اولقۇلغۇ لازىمەر . بناه علية اوكتابلار تدقىق ايدىلەدەن

راسخ بک (آنطالىيە) — كرسى مقيىد دکادر مظھر مفید بک .

مظھر مفید بک (دكزلى) — مقيىد او لمدیغى ایچون فکرىمى سوپىلۈرم . بىتكىن
سوپىلەم ، سزدە حىقار سوپىلەسکىز بىر كرسىنەكتىدە مقيىد او لمدیغە ئىشىتە بن دىلىم . دليل .

اولهارق کندييى كوستپورم . مطلق عليهده سويمك شرط دكل . مقيددكم ، ايستهديكمى سويماهيرم .

حق بىك افندى بويوردلرکە، چوجوق كويه كندييى وقت مكتبىدە كوردىكى قاريولاسى ئايستهمشىدر ئامالبىدە ايستهديكمىز بودر . او مكتبىدە چوجوق حياتك نديمك اولدىغى او كىنىشدر . فصل ياشاناجىنى بىلەمىشدر . ايشته اوچوجوق كويىدە صربى وظيفىسىنى اىفا ايسيوردىكدر . بوجوجوق بوندن صوكىرە البىدە آخوردە ياتماياجق ، كوبىرە اوزرىنە ياتمەجق . ايسته بويله حياتك نديمك اولدىغى بىلەرك يىتشمىش اولان چوجوقلىرىندرکە، وطن چوقمى بىلەرى وبكلەپېلىز بناه علەمعروضاتىڭ خلاصەسى عرض اىدەجىم : مكتبىرە اخلاق دوشكۇن دكادر . انصباط بلکە ضعيف اولاپىلىر، فقط اخلاقى دوشكۇن دكادر .

ايكنجىسى معلملىز ماضىدىن انتقال ايدن فتا بر طاقم سيات ايله آلوددەر . جەلسىنى قبول اىدمەم . بوده بويله دكادر . معلملىز فداكار كنجىلەر . اوچنجىسى كتابلىرىنىشان شىكاراندر . تعلم و تربىيە هيئىتى تدقىق ايتىكىدەر . بناه علە اونك اىچوندە هىچ اندىشى يە محل يوقدر .

قىلىنج اوغلى حق بىك (قوجهايىلى) — افندىم ئاظهر مفید بىك آرقاداشم فكىرىمىي چوق ياكلاش تفسير ايشلەر . بوزكۇن اخلاقىك تامىر مضافى يوقدر و بونى دە هىچ كېمىسە تعرىف اىتمەمىشدر . هىرىدە اخلاق باشقەدر . بىنەكزك بورادە موضوع بىت ايتىكىم اخلاق كندييلرىنىڭ سراد ايتىكىي اخلاق دكادر . بىنەخلاق دوغۇرقۇچىمىيەتكەن دۇغرى يووه كىتىكدر . دىكىر خصوصات هەركىك فسنه منحصر قالىور . يالكز چوجوقلىرىنى غرېزى وظيفىلىرىنى اىفا ايدىنجىيە قادار ادب و تربىيە داخلنەدە اوئلىرى ياكلاش دوشۇنچەلەر سوپا كلىش يولارە حسابىقىدىن منع اىتمەك دە ھېمىزك حق در و بىو حق دە او لوپتە معارف و كالت جىلەستە دوشىر . شونكە بوتون چوجوقلىرىز اوئلىرى يە اماقىنە مودۇعدەر . بىر چوجوق يالان سوپىرسە اخلاقىسىزدر . آرقاداشنى آلداتىرسە اخلاقىسىزدر . ظن اىتم كە يالانى ، حىلەكارلىق اخلاق تلقى ايدن بىر فەردى بولۇنسون . ايشته سويمەدىكم ، سرادم بونلەدر . ايكنجىسى معلملىدر . اوست معلملىره چوق حرمتكار و اوئلىرلە برابر يورومك ايسترم . آنچىق بى معلملىرىنىڭ هېمىزك ايدە آلتەدە يە اىتمىش معلملىرى اولسۇن بوتون معلملىرى بويله اىسە مسئلە موجود دكادر . ظن اىدەرم اخلاق حىنندە بى قادار اىضاھات كافىدەر . (كافىسىلىرى)

معارف وکیلی نجاتی بک (ازمیر) — آرقداشلر حق بک آرقداشمز ظن ایده‌رم
خاطرلند قالان و قضلاردن ، بعض حکایلردن بحث ایمک ایسته‌دیلر . اک حقيقی و قضلارله ،
منظمه‌لره قارشی قارشی به قالسه ایدیلر او و قمه‌لری سویلرلردى . فقط خاطرلند قالش
اولان بعض حکایاتی سویله‌مک ایچون بوراده يالکز بیاناتده بولوش اولورلر . جونکبزم
الزده ۵۵۰ بیک تورک چوجنی ملتک و ملتک استعداد ، قابلیت و اخلاقیله متناسب
اولارق یتشمکده‌درلر . و ملتک قابلیتی نه حالدہ ایسه اونلرده او حالدہ‌در . ئائیا اونلر
اوزرنده آیریجھ مکتبلریمیزده یتشمش ، علما ، اخلاقاً فضیلتکار لغت نه اولدیفی او كرمه‌منش
قوتلی ، متین ، قاراقھر صاحبی آرقداشلر عن موجوددر . شو حالدہ ملتک روحندن کلن
و ملتک بىر فردی اولان چوجو قلریزله اونلرک تدریساتی معنویاتی تکامل ایتديرمك
ایستین معلمیریز شایان اعتناد و از هر جهت قیمتدار‌درلر . بونلرک ائنده یتشمکده‌اولان
اولاد‌منه هر وقت امنیت ایده‌بیلریسکن . اونلرکده فضیلتکار و اخلاق‌لریستک چوقمتین
اولادقلریته قناعت ایده‌بیلریسکن . (دوغرو سسلری) آرقداشلر! بن بونلری يالکز و قمه
اولارق سویله‌مش اولسه ایدم ویاخود هر هانگی بىشیه جواب اولارق سویله‌مش اولسه
ایدم قیقى یوق ایدی . فقط معارف وکیلی صفتیله مکتبلری تھیش ایتديردم . بېم بۇ کون
اوچیوزدن فضلله تدریسات مقتشم ، يکرمیدن فضلله توبیه عمومیه مفتشم ، اونلرک فوقنده
آلی ذاتده تعلم و تریه اعضاى مقتشم وارد . بۇ ذواتك وظیفه‌سى ؟ مکتبلری تھیش
ایمک ، کتابلره بافق ، چوجو قلرلک حصتاریه بافق ، مکتبک حیات عمومیه سنى كورمکدر .
بو ایشله متوغل اولان اوچیوزدن فضلله آرقداشلک بکا ورددکلری راپورلرده مکتید منك
تکامل ایمکده اولدیفی و چوجو قلریزک معناچوچ یو كسلمکده اولادقلرلخ سویله‌مکده‌درلر .
افندیلر بوكا مثال ایسترمیسکن ؟ يازین چوجو قلریزی قامپه چیقاریرز ، اونلر چادر آلتند
ایکی آى عسکرلک وظیفه‌سى يابارلر . بۇتون بو وظائف ائناسنده جهت عسکریه‌دن آدیف
راپورلرده چوجو قلرلزک قاراقھرلرینك ماتانقى كوسـتمـکـدـهـدر . گـامـسـكـتـ چـوجـوـقـلـرـنـدـنـ
داها نـهـاـیـسـتـیـوـرـسـکـنـ ؟ بـوـقـادـارـفـضـیـلـتـلـیـ کـنـجـلـدـکـهـ ، چـوجـوـقـلـرـ چـوجـوـقـلـرـكـ استـقـبـالـهـ اـمـنـیـتـلـهـ
باـقـقـ لـازـمـدـرـ . چـوجـوـقـلـرـیـلـهـ ، قـادـینـلـرـیـلـهـ ، قـیـزـلـرـیـلـهـ بـرـ قـیـمـتـ مـخـصـوـصـیـهـ استـنـادـ اـیدـنـ مـلـتـمـزـ
فرـدـ آـفـرـدـ قـیـمـتـلـیـزـلـرـ . اـونـكـ اـیـچـونـ بـوـقـادـارـقـوـتـلـیـ ، بـارـلاـقـ کـوـرـمـکـدـهـیـزـ وـبـوـلـهـ کـوـرـهـ جـنـکـزـهـ
قـانـعـ اـولـکـزـ . مـحـقـقـ صـورـتـدـهـ اـسـتـقـبـالـ نـسـلـیـ اـیـ یـتـشـمـشـ قـوـتـلـیـ ، اـیـمـانـلـیـ طـوـنـدـیـفـیـ قـوـبـارـیـ
حالـدـهـ اـوـلـهـ جـقـدـرـ . اـونـكـ اـیـچـونـ حقـبـ آـرـقـدـاشـمـزـ اـنـدـیـشـمـلـیـنـهـ مـحـلـ یـوـقـدـرـ . مـکـتبـلـرـ مـزـدـهـ کـیـ

طلبه يه مکتب جزاسى صور ارسه كز آلاجفڪن جواب چوق شایان منويندر . یعنی منفرد و قهله قارشىسته قالش و منفرد جزالر ويرمشزدر .

مظہر مفید بک چکن سنه برو طبله دن بحث ايتديله . اعظمي و زيلان جزالر بزم تشكىري جزالرider . اوده اون داندن فضل هاسى سكمز . بوکا معارف و کيلی قارشهاز . مکتب اداره سى قارشىر . مکتب اداره لرى انصباطه رعایتکار اولدقلريسه ، متین قاراقته ره صاحب اولدقلريسه قاعات ايتدكلى ايجون بو طرزه حرکتى اختيار ايتشلردر . شوحالىه كرك آلدېمىز راپورلر ، كرك منظره عمومىه و كرك چوجوقلىمىزك حيات اعتبارىلە ئىنج نسله امنىتىلە باشق وظيفه مندر . و امنيت ايتكىدە لازمدىن .

آرقاداشلر ، اصل حق بک آرقاداشمك بکاڭ چوق دوقونان نقطه سى ؟ « معلمىر ايده آليست دكلىرلر » نقطه سيدر . چکن سنه ، اولىكى سنه معلم مكتبلر منزدن ۴۷۹ افندي چىقىدى . بو سنه ۵۲۱ افندي يى بز معلم مكتبلر منزدن ملکكته داغىتىدق . ديمك كە ؟ ايلىكى سنه ظرفندە معلم مكتبدن چىقمىش اولان بيك قادار اولاد وطن ، بزم و كالتك كندىسىنە تودىع ايتش اولدېنى وظيفه ايلە مشغولدر .

آرقاداشلر بومكتبلار منزك چوغى ، استانبولىدە ، ازميرىدە ، آطنه ده یعنى ساحل منطقه لرده و كوزل منطقه لرده یعنى منابع حياتىسى اعتبارىلە كوزل منطقه لرده در . بو آرقاداشلر منزى بز بوتون مركزى آناتولىدە ولايات شرقىدە مكتبلرە تعين ايتكى بونلار بىردا نەسى يىلە نەزارمیرىدە نەددە استانبولىدە قالمىشدر . بو ، بيك چوجوقىدىن ۲۲۸ دانەسى ولايات شرقىيە كىتمىشلاردر . اورادن كلن آرقاداشلر منز كورىشلاردر . بناء علية مكتبدن چىقارق عسکر كې آلدېنى اسى اىدا يىن و اورايە كىدو بدە هەھانى كىركۈيڭ ايجىنە سكز سنه معلمىك يىدەن بر كنج شایان تقدىردر او كالاقىرىدى سوپلىنمز (آلتىشلار) معلمىر ايجون دە ؟ بزم ألىزدە اون اوچ بيك دانە ايلك مكتب معلمى واردە . هېسى ايده آليستدرلر . معلمىك مسلكى ايجىنە بولنان بو كنج نسل بحق و جانپارانە چالىشىمقدەدر . بو سنه نشات يىدەن كىنجلەك ھېسنه آيرى آيرى مكتوب يازدم . بونلاره صوردم نەحالىدە سكز ، مۇنىمىسکىز ، نصل چالىشىور سكز ، بولندېغىكز منطقه لرده كى كىمسەلرلە ارتباڭىز ناصىلر ؟ ھېسندىن جواب آلم . بونلارى نشر ايتدىره حكم ، معلمىر مجموعە سندە كورىرسكز . هېرىسى كىتدىيى يىدەن مۇنۇندر ، ملتىك كندىسىنە كۆستىرىدىيى معاونتىن مۇنۇندر و كىتدىيىنىڭ عشقلرىنى بويوك بز ھىجانلە افادە ايتكىدە درلر . بناء علية

هرهانگی برکنج ۱۸ یاشنده یکرمی یاشنده مکتبین جیقان برکنج یدی سکن سنه
بر یرده ایفا وظیفه ایدرسه و اوون ده بوبوک بر عشله ایها ایدرسه اوکا قارشی پاپله حق
معامله هر حاله تقدیردن باشه بر شی اوله ماز . بن ده بونی یاپیورم (دوغری سسلری) .
کتابلره کلمه دیدیلر . حقیقته کتابلر من حقده بلکه معلوماتدار دکلدرلو . چونکه
یکی جیقان اثرلری بکه توزیع ایده میورم . بو سنه بز (۱۲۵) اثر چیقاردق . بونلرک
بر قسمی مكتب کتابلریدر . بر قسمی ده چوچو قریزک تریه عمومیه سنه عائداوالان اثرلر در.

افندیلر ! جیقان اثرلرم باقاجق اولور سه کنز شیمدی بهقدر جیقان اثرلره بونلری
مقایسه ایده جک اولور سه کنز کوری رکنکه مكتب کتابلری میزد شیمدی به قادر جیقان
کتابلر دن کرک طبی و کرک نفاستی و کرک مندرجاتی اعتباریه چوچ فرق وارد . بو
کتابلر آیریجھه تعلیم و تربیه داڑسندن پکر ، صوکرا تعلیم و تربیه داڑھسی بو تدقیقاتی آیریجھه
متخصصلر هیئته کوندمر . اوئلر باقارلر . بناء علیه بر طرفدن تالیف و ترجمه سنه بر
طرفدن ده اک کوزل ېرسور ته طبع اوئنسنے چالیشلر . بو کتابلرک اکمل اولسی ، دها
کوزل اولسی لازم در . دوغر ودر . فقط بز چوچو قریزک آللہ کتاب ویرکن مملکتک
اقتصادی وضعیتی ده دوشونمک مجبورز . ایلک مكتب چوچغنه اوتوز لیراق بر کتاب
آلدیره ماز افندیلر . اوئلک آلاجھنی کتاب ، باباسنک سعه حالی نه قادر سه اوقاداردر .
کتابلر منک هر بینی جدلی منتظم چیقارمچ ، ایچ صحیفه دکی پاپاقلرینی غایت کوزل
پارلاق کاغدلر باصمق بلکه دوغر و او لاپیلر . فقط مكتب چوچوغنه پارلاق کاغدلر
باصیلمش کتاب لازم دکلدر . فقط اوئلک مملکتک اقتصادیاتی ایله متناسب بر شکدنه او
چوچوغك آللە جنی کتاب موضوع بخشد . یوقس بزم کوزل طبع اوولوش کتابلر من ده
واردر . فقط اوئلر آیروجھه ملت ایچنده هر هانگی بر آرقداشک آللوب کتبیخانه سنه قویاچنی
کتابلر در . اوئلرک ایچنده کوزل کاغدلر شیق جدلر له باصیلمش اولانلری ده وارد .
بوراده دوقوندقلری بر نقطه ده الفبا مسئله سی و لاتین حروفی مسئله سی در .

لاتین حروفی حفنه ذاتاً قونفره ده لازمکلن قرار ویرلشن و فرقه من لازمکلن
وجهی ویرمشدر . او وجهه داخلنده چالیشیورز . فقط ألفبا مسئله سی دوغریدن
دوغری به هر متخصصک صلاحیتدار اولینی بر مسئله ده . هر کس ألفبا یازایلر . بز بونی
منع ایده میز . او ألفبالر بزه کلیر . تعلیم و تربیه داڑھسی او ألفبالر دن هانگیسی ایشه

یارایورسه ؟ افبا ایشندن آکلایان ذواه کوندریرلر اونلرکده تنسیی اوزرنئه بونلر مکتبىلرده چوجوقلر ویریلیر . بناءً علیه تعلم و تربیه داڑھسنک تصدیق ایتدیکی برألفبانك او قوتندیرلسی امکانی يوقدر .

افدیلر ؟ شیمی يه قادر مکتبىلریمیزدە کتاب يوقدی هیکز چوجوقلری وار، بیلیرسکنز کین سنه ، اولکی سنه يعنی جهوریتک تشکلندن اعتباراً درکه بتون مکتبىلریمیز کتاب کیرمشدیر . بوكون هیچچ بر لیسه من يوقدرکه بتون کتابلری تمام اولماسون . هیچچ بر معلم مکتبىلریمیز يوقدرکه کتابلری تمام اولماسون . و قیمه بونلری چوجوقلر نوط حالنده آلیر يازارلردى . الـلـرـنـدـهـ کـتاـبـ يـوـقـدـیـ . جـهـوـرـیـتـ سـایـهـ سـنـدـهـ کـتاـبـ أـلـدـهـ اـیـفـکـمـوـقـعـ اـولـشـلـرـدـرـهـ شـوـحـالـدـ مـعـارـفـ وـکـاتـیـ درـعـهـدـ اـیـمـشـ اـولـدـینـیـ وـظـیـفـیـ اـیـفـاـیـمـشـ وـبـوـتـونـ مـکـتـبـ کـتابـلـرـیـمـیـزـیـ الـلـرـیـنـهـ وـیرـمـشـدـرـ . آـرـقـاشـلـرـ اـیـلـکـ يـاـنـیـ مـکـتـبـلـرـنـدـنـ بـحـثـ اـیـتـدـیـلـرـ . اـیـلـکـ تـدـرـیـسـاتـ مـکـتـبـیـ اـدـارـهـ خـصـوصـیـهـ مـسـٹـرـسـیدـرـ . بـوـکـ اـدـارـهـ عـمـومـیـهـ قـارـیـشـاـزـ . دـوـلـتـ اـدـارـهـ اـیـدـهـجـکـ مـکـتـبـلـرـ اـورـتـاـ مـکـتـبـلـرـدـرـ . لـیـسـهـلـرـ دـارـالـفنـونـ وـدـیـکـرـ مـکـتـبـلـرـدـرـ . اـیـلـکـ مـکـتـبـلـ اـدـارـهـ خـصـوصـیـهـ یـهـ عـائـدـدـرـ . يـالـکـزـ بـونـلـرـدـنـ شـہـیدـ چـوـجـوـقـلـیـسـهـ حـائـدـاـلـوـبـدـهـ آـچـیـلـانـ دـارـالـاـیـتـامـلـرـکـ اـدـارـهـسـیـ درـعـهـدـهـ اـیـدـلـشـدـرـ وـ اـوـنـلـرـکـدـهـ هـیـئـتـ عـلـیـهـ کـنـزـ بـنـزـ دـهـ اـوـنـلـلـهـ آـمـلـدـهـسـکـنـ . يـالـکـزـ اـیـلـکـ يـاـنـیـ مـکـتـبـلـرـیـ نـظـرـآـ شـیـمـدـیـکـیـلـرـ آـرـهـسـنـدـهـ فـرـقـ چـوـقـدـرـ . اـوـنـکـچـونـهـ طـرفـدـهـ کـوـیـلـرـکـ آـرـهـسـنـدـهـ کـیـ مـسـافـهـ اـوـزـاقـ اـوـلـورـسـهـ ۱۰-۱۵ـ کـوـیـهـ بـرـ یـاـنـیـ مـکـتـبـیـ آـچـقـدـهـیـزـ وـ بـونـلـرـکـ طـرـزـ اـدـارـهـسـنـیـ دـهـمـیـنـ عـرـضـ اـیـنـدـمـ . اـدـارـهـ خـصـوصـیـهـ بـوـدـجـهـلـرـیـ بـوـکـسـلـدـکـهـ وـ وـلـایـتـلـرـ وـارـدـاتـلـرـیـ آـرـتـدـقـهـ يـاـنـیـ مـکـتـبـیـ تـشـکـیـلـاتـیـ مـلـکـتـتـهـ بـیـکـ بـرـ تـشـکـلـ آـلاـجـقـدـرـ . حقـ بـکـ سـوـزـلـرـیـهـ جـوـابـ وـیرـدـمـ . هـیـئـتـ جـلـیـلـهـ کـنـزـ وـ جـدـانـلـرـنـدـهـ بـرـ شـبـهـ قـلـامـقـ اـیـمـیـونـ عـرـضـ اـیـدـهـیـمـ کـهـ : چـوـجـوـقـلـیـزـهـ وـ مـعـلـمـلـیـزـهـ اـمـنـیـتـ اـیـدـهـ بـیـلـیرـسـکـنـ . اـوـنـلـرـ حـقـیـقـةـ فـضـیـلـتـکـارـ وـ مـلـکـتـکـ رـوـخـنـدـنـ آـلـدـقـلـرـیـ فـیـضـ اـیـلـهـ مـتـحـاـقـدـرـلـرـ . اـوـفـارـکـ آـچـشـ اـولـدـینـیـ چـیـغـیرـ هـرـحـالـدـ اـسـتـقـبـالـدـ مـلـتـمـیـزـ دـاـهـاـ مـتـقـنـ بـرـشـکـلـهـ کـوـتـورـمـجـکـدـرـ .

قـیـلـنـجـ اوـغـلـیـ حقـ بـکـ (ـ قـوـجـهـ اـیـلـ)ـ وـکـیـلـ بـکـ اـفـنـدـیـنـکـ سـوـزـلـمـدـنـ چـوـقـمـتـأـثـرـ اـولـقـلـرـیـ کـوـرـیـسـوـرـمـ . سـوـزـلـرـیـمـکـ وـکـیـلـ بـکـ اـضـطـرـابـ وـرـدـیـکـنـدـنـ مـتـأـثـرـ . فـقـطـ بـنـدـهـ کـنـ کـرـکـ مـعـلـمـلـیـزـیـ کـرـکـ طـلـبـهـلـرـیـزـیـ بـرـکـ کـوـرـیـسـوـرـمـ وـاوـنـیـ بـرـأـلـمـاسـ تـائـیـ اـیـدـیـسـوـرـمـ . بـوـأـلـمـاسـکـ

بىرطر فنده بىتك لك كورورسم مئام اوپورم . اوپىم يوزه كمه بىردرد اوپور . عرض اىتدىكم بوندن عبارتىدر . يوقسە مىستەھى ذات عالىكىزك تقدىر اىتدىككىز قادار بىلپورم . اوپىله كورمدم .

معارف و كىلىنجاتىبك (ازمير) — افندىم ؟ حقى بىك آرقداشىم دە بنىدە كىزاك آكلادىغىم كېي آكلامشلاردر . يالكىز افادەلرده فرق واردە .

قىلىچ اوغلۇ حقى بىك (قوچه اىيل) — اوت ؛ يالكىز فضالە اهمىت ويردىكمىندر اونى استرحام ايدىپورم .

رئىس — افندىم بودجەنك هيئەت عمومىمى حقتنە باشقە سوز اىستەين وارمى ؟
« يوق سىسىرى) فىصللە كېلىمسى قبول ايدىنلر ئىل قالدىرسون ! قبول ايجەنلر ئىل
قالدىرسون ! قبول ايدىلشىدر .



